

DOBRÁ ADRESA

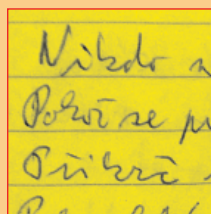

Z obsahu

Deml? Vo co zas komu de?

Co to je Nekyia?

Co Tomáš přidal?

Obsah:

O čem se (ne)mluví

Jakub Šofar: **Deml? Vo co zas komu de?** (4)

Štěpán Kučera: **Česká internetová literární kritika** (6)

Osobně

Jakub Šofar: **Bloudění hvozdy všemi 6** (28)

Zdeněk Mitáček: **Podél trati 2** (24)

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Městečko Fryšták** (32)

Básníci

Kateřina Bolechová: **Z cyklu Dopisy víle** (38)

Skupina Luzní (42)

Přílohy

Daniel Hradecký: **Nekyia** (50)

Tomáš Přidal (53)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Prosíme vystřihněte orámovanou část a přilepte ji na protější stranu.
Patří na str. 3!

Naši milí,

někdy se to prostě neposkládá. Když se to neposkládá, tak se to sesune.

Jindy se to kupodivu poskládá tak nějak samo. Samo od sebe. Přesně to se pravidelně děje Dobré adrese. Náš časopis má už takovou sebezáchovnou schopnost a obecnou vitalitu, že se dokáže bez vůle redaktora během měsíce sám seskupit dohromady. Pak už jen všichni zíráme, co se to do něj zase dostalo. Tak pojďte zírat s námi.

Štefan Švec

Na titulní stránce: Tomáš Přidal (k článku na str. 53)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 6, ročník 11. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Zástupce šéfredaktora: Štěpán Kučera. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

Literární zádrhel_e

Pavel Kolmačka

U Chlumu
šel jsem k majáku.
Chodec přede mnou
s první chladnou sprškou
obrátil se zpátky
ke světlu hospody.
Ohlédl jsem se,
bárky v kotvišti
se ještě zmítaly.
V předklonu
proti větru
došel jsem k věži,
zapřel se zády.

Záře
prorážela do tmy.
Mračna vláčela
břicha v moři.
Vlny vyšlehovaly
jako když hoří.

Komentář k básni

Z deníku Pavla Kolmačky

20. srpna: Od včera jsem na návštěvě u Jar-
dy v Plzni. Hned večer jsme si udělali výlet
na rozhlednu Chlum, na které býval světel-
ný maják pro letadla. Jak jsme vyrazili, za-
čalo pršet, Jarda se raději vrátil zpátky do
hospody. Srábek. Ohlédl jsem se a viděl po-
hupující se loďky na Berounce. Šel jsem pro-
ti větru, takže nic moc, až jsem dorazil k vě-

ži a zapřel se o ni zády, protože u ní neprše-
lo. Docela romantika. Mraky byly nízko, až
se zdálo, že vláčí spodek po krajině. Zpátky
jsem byl asi v deset. Vypili jsme pak s Jardou
láhev rumu a krafali do dvou do rána.

* Poznámka z 10. října: Když tohle vyprávění rozsekám
do veršů a trochu jazykově ozvláštním, bude to moc
pěkná básnička. Napadlo mě, že když to je vlastně
maják, tak by měl stát u moře. Ale nechám tam taky
Chlum, bude to vypadat tajemně. A na konci to chce

něco o vlnách, asi je přirovnám k ohni, sice tak nevy-
padají, ale je to takový záhadný. A před dvěma dny
jsem viděl v Praze lampáře, to bych taky mohl hodit
do volného verše, hlavně trochu záhadně, asi takhle:
„Lampáři, záhadní lidé z rozhraní světla a tmy.
S dlouhými tyčemi, s mokkými pláštěnkami, šli od
sloupu ke sloupu, zakláněli hlavu, otvírali ventil, v ku-
želu světla se rychle vzdalovali.“ A nezapomenout:
stejným způsobem jde upravit loňský zápis o výletu
k tetě Bětě. Bože můj, z mého života lze přece udělat
tolik básní...

Karl Thurgau von Jabkowicz

O
čem
se
(ne)
mluví

Ale Klímovo dílo máme v polovině běhu,
peníze na něj se shánějí pomalu a připravuje
ho francouzská bohemistka. Není to
klímovské? No baže.

Deml?

Vo co zas komu de?

Finance musí furt cirkulovat, furt to musí
jezdit, to není dobrý podnikatelský plán. Sorry.
Ale až to vyjde, rád si to zasunu do knihovny.

JAKUB DEML

KORRESPONDENCE

Dopisy Jakuba Demla
příteli Josefu Ševčíkovi
do Babic

Carissime, kde se touláte?

L iteratura má tu výhodu, že si ji nemohou zapřáhnout nebo osedlat ani sedláci, ani frajtři. Teda, mohou s ní orat nebo na ní rajtovat a myslet si, že mají tu kobyliku díky dlouhé nebo naopak krátké oprati přečtenou. Ale nemají. Ona si to nakonec udělá stejně sama po svém a je jí úplně jedno, co kdo o ní vykládá... Nicméně to neznamená, že každý příběh o literatuře musí dopadnout dobře. To ani náhodou.

Po naprosté většině českých autorů z první třetiny dvacátého století (bráno kvantitativně) už kromě několika strážců jejich věčného ohně (u menšího počtu případů) nikdo ani nevzdychne. To je nakonec přirozený jev. Naopak některým z tehdejších outsiderů se otevírají brány do čtenářských myslí.

Ladislav Klíma a Jakub Deml, dvojice jen symbolická, nefungující, nicméně s podobným kalibrem výčitek české kultury. Klíma jako výsadkář, působící v hlubokém týlu, kde davy sjíždějí stříbropěnné toky lidského bratrství a blábolí o humanismu, on jim chčije do Vltavy, aby dokázal, že v kalužích, klidných zatočinách, v míru a bázni, tam kde není proud, už začíná smrdět voda, ale Čehonové a Boryšové to necítí. Deml jako kahan, vrhající do tmy realismu paprsky symbolismu a expresionismu a osobní odvahy neskrývat se za slova a nebát se slov, necenzurovat srdce; jako maják pro mnoho budoucích, kteří odmítnou kupovat kopyta na svoji tvorbu vyrobená v komunálu.

A vo co teda zase de?

No jde o to, že těm, kteří se doploughli do „slávy“, se pořádají sou-

borné výstavy, přehlídky a vycházejí jim sebrané spisy. Ale Klímovo dílo máme v polovině běhu, peníze na něj se shánějí pomalu a připravuje ho francouzská bohemistka. Není to klímovské? No baže.

Demlovo dílo kriticky zpracované máme. Třináct samizdatových svazků, které připravil Vladimír Binar s Bedřichem Fučíkem (VBF).

No a vo co teda jde?

V pohodě, vlastně pánbůh zaplať... ale je to jaksi nepraktické mít takhle Demla v několika exemplářích. Třeba by o to mohl mít zájem nějaký čtenář z Tišnova nebo z Hronova. Mohl by sice usínat s dobrým vědomím, že Deml je. Ale přece jenom... Na druhé straně pravdou je, jestli někdo v Tišnově nebo v Hronově má zájem o Demla, tak ať se přestěhuje do Prahy, že jo. Anebo ať si to sežene v antikvariátu nebo na tom aukru, to prý teď jede, tam se vám dá sehnat cokoli. Proč vůbec vydávat nějaký sebraný spisy, když máme aukro, no ne?

Počkat, ale proč to vlastně někdo nevydá, když tu máme tisíce nakladatelů a minimálně polovina z nich se zaklíná svým vztahem k literatuře a ke krásné knize?

Stálo by to asi nějaké dlouhé peníze, špatně alokovaný kapitál, mrtvá investice. Člověče, jak chceš z Demla přelívat broky? Finance musí furt cirkulovat, furt to musí jezdit, to není dobrý podnikatelský plán. Sorry. Ale až to vyjde, rád si to zasunu do knihovny.

Kritické vydání Demlova díla je při současném průtoku zbohatlíků naší hospodářskou situací a jejich kvalitě bez podpory státu spíše nemožné. Výběr zpracování kritického vydání (pracovně možno nazvat „lineární“ nebo „tematic-

ké“) je otázka pro naprostou většinu literárních milců nepodstatná. Nicméně osobní ambice některých dopravních strážníků, které baví sedět za řídicím velínem a přepínat semaforey podle svého libida, nevytvářejí v této situaci prostor, aby bylo možno se vůbec nějak domluvit, natož začít něco s Demlem dělat.

Aspoň že v Dauphinu se pokoušejí rozjet vedlejší demlovskou řadu. Korespondence Jakuba Demla je obrovská, slušně se tomu říká bohatá, a je téměř neznámá, roze-

setá po knihovnách, archivech a soukromých sbírkách. Na přelomu roku vyšel první počín: *Dopisy Jakuba Demla příteli Josefu Ševčíkovi do Babic*. To je možná hlavní titul, možná podtitul, protože na obálce knihy je ještě napsáno: *Carissime, kde se touláte?*

To je příhodná otázka do téhle podivné doby.

Jakub Šofar

Prosíme vystříhněte orámovanou část a přilepte ji za stranu 53.
Patří k článku na str. 53!

Tomáš Přidal

O
čem
se
(ne)
mluví

Baví mě sledovat strategie poptavatelů
knih na internetových knižních
bazarech.

Prosíme vystříhněte orámovanou část a přilepte ji za stranu 28.
Patří k článku na na str. 28!

ŠTĚPÁN KUČERA

Česká internetová literární kritika (výbor z diplomové práce)

Pokusíme
se internetovou kritiku
zachytit v jejím současném
stavu a v celé její šířce, která sahá od
internetových časopisů přes weblogy až po diskusní fóra.

Úvod

„Hranice mezi oficiální a neoficiální literaturou se v tu dobu nevyhnutelně musely se-
třít... (...) Lidová kultura smíchu, která se po
věky vrstvila, přetrvávala a tříbila se v neofi-
ciálních formách lidové tvorby – mimetic-
kých i slovesných – a v neoficiálním život-
ním habitu, mohla proniknout do samých
výšin literatury a ideologie, aby je oplodnila
a potom aby – podle stupně stabilizace abso-
lutismu a formování nové oficiálnosti – se-
stupovala odtud do hierarchicky nižších žán-
rů, zabydli se v těchto nížinách, do značné
míry se odtrhla od lidových kořenů, zúžila
se, zmalicherněla a zdegenerovala.“¹ To na-

psal Michail Bachtin o renesanční kultuře;
oficiální literaturou měl na mysli díla dobově
kanonizovaných autorů, neoficiální literatu-
rou pak díla vzcházející z tzv. karnevalové
kultury, která podle něj měla „specifické for-
my pouliční řeči a pouličních gest, uvolněné
a otevřené, které nerespektovaly žádné di-
stance mezi partnery a oprostily se od běž-
ných (mimokarnevalových) norem společen-
ské zvyklosti a slušnosti“².

Proč o tom píšeme teď a tady? Chceme si
totiž položit otázku, jestli se internet nemůže
stát podobným *karnevalem*, který si vytváří
vlastní *pouliční řeč*, a jestli internetová litera-

tura nemůže oplodnit a spoluvytvořit *nové
oficiální* písemnictví. Podle Bachtina vedlo
setkání vysokého a nízkého na sklonku stře-
dověku ke vzniku Boccacciova *Dekameronu*,
Rabelaisových a Cervantesových románů ne-
bo Shakespearových dramát, tedy děl z čela
našeho literárního kánonu. Je vábivé a záro-
veň úsměvné představovat si, že dnes vzni-
kající „blogoromány“ či „romány v e-mai-
lech“ jsou předzvěstí podobných vzepětí lid-
ského ducha.

Postmoderní společnost je samozřejmě
jiná, než byla společnost přelomu středově-
ku a renesance, a nelze do ní beze změny

vtěsnat Bachtinovy teze. Zhruba ve stejné době, kdy Michail Bachtin přišel s převratnou prací o lidové kultuře středověku, dokazoval Umberto Eco, že rozdělení „vysoké a nízké“ už neplatí – i Eco však zachoval jisté dichotomické rozdělení, když vedle *masové kultury* spatřoval i oblast, již nazval *avantgarda*³. Vývoji myšlení o populární kultuře se budeme podrobněji věnovat v kapitole 3, teď jenom vyslovíme hypotézu, že i v současné společnosti existuje představa o „nizkosti“, k níž by *skutečná kultura* neměla klesnout. A že součástí tohoto „dole“ je internetové prostředí.

Naznačuje to i Jiří Trávníček svým pohledem na vztah literárních profesionálů k síti sítí: „Mezi lidem spisovatelským i literárněkritickým panuje k internetu dost velká nedůvěra. Literatura je literatura a internet je internet. Prosím nemíchat a literaturu držet co možná na distanci, aby se nenakazila. Čím? Především grafomanií, inflací slov, dále pak těkavostí a v neposlední řadě rozbředlostí.“⁴ Jestli se takový názor vůbec u dominantní části „lidu spisovatelského a literárněkritického“ vyskytuje, se pokusíme zjistit v kapitole 5, zatím berme toto vyjádření jen jako Trávníčkův názor.

Z našeho pohledu je zajímavé i to, že sami tvůrci internetové literatury vzhlížejí ke světu literatury tištěné. Výstižně to charakterizuje Martina Oplatková v diplomové práci, v níž zkoumala komunitu kolem internetového serveru *Totem*: „Snaha vydávat dílo tiskem jako by asociovala, že internetová publikace už po nějaké době tvůrcům nepostačuje a že se snaží z ní vyjít. V tom vidíme (...) zajímavý rys internetových kulturních časopisů, který bychom mohli chápat jako snahu vrátit literaturu tam, kam po staletí patřila: do tištěné podoby. Tato snaha jako by byla svého druhu krokem zpět: Internet nabízí mnohem větší možnosti (okamžité reakce, práci s příspěvky, jejich grafické ozvláštnění, možnost je dále měnit) a neomezené množství čtenářů, které může příspěvky vidět. Výbor, který je vydaný v malém množství tiskem, v nenápadné

grafické úpravě (diktované omezenými finančními možnostmi) a schovaný v několika málo knihkupectvích mezi řadou podobných titulů, nabízí na první pohled značně omezenější možnosti. Přesto vidíme, že snaha vydat dílo tiskem je mezi literáty velmi silná, a to přes značné finanční náklady a vleklé potíže, které vydání sborníku provázejí. Představa, že literatura patří na papír, tedy přetrvává mezi tvůrci i na počátku 21. století...“⁵

Představu o jistém napětí mezi tištěnou („vysokou“) a internetovou („nízkou“) literaturou sdílí i Štefan Švec, který ovšem na rozdíl od Martiny Oplatkové předpokládá, že internetová komunita se o svět tisku příliš nezajímá: „Poezie žije v internetových diskusích, kde vzniká její úplně nový, kolektivní druh. Poezie je k dočtení na blozích, pokud víte, které číst. (...) To je poezie, která má živé a mohutné publikum. Poezie neumírá, je skoro všude. Kromě sbírek domácích básníků.“⁶

V této práci si jako předmět zkoumání z nekonečného labyrintu internetové literatury zvolíme internetovou kritiku – a vzhledem k bezbřehosti síťových médií záběr našeho zkoumání časově vymezíme rokem 2009. Pokusíme se internetovou kritiku zachytit v jejím současném stavu a v celé její šířce, která sahá od internetových časopisů přes weblogy až po diskusní fóra. Zároveň se pokusíme zjistit, jestli se z internetové kritiky stává – nebo může stát – nová kvalita, emancipovaná vůči tvorbě spjaté s tradičními médii. A jestli může tradiční kritiku dokonce nějakým způsobem obohatit a pomoci na svět ne snad novému Rabelaisovi či Shakespearovi, ale Šaldovi internetového věku.

Je česká literární kritika v krizi?

Otázka v titulku je hyperbolická, chce odrážet přístup současného mediálního diskurzu, kde se slovo *krize* skloňuje všemi pády,

v souladu s požadavky tzv. zpravodajských hodnot na atraktivitu mediálních obsahů. Jak píše Štefan Švec v provokativní esejí *Krise české literatury*: „Kde je krize, tam je dobře. (...) Ve třetím ročníku svého Zapisníku rozebral F. X. Šalda krizi inteligence a stýskal si, že intelektuálové jeho doby už nehýbou společností jako za Palackého. Netušil, že dnes budeme Masarykův stát pokládat za příklad demokracie vedené inteligencí. (...) V roce 1928 si vzal Ferdinand Peroutka na paškál soudobou literární kritiku slovy, která tehdy zněla jako provokace, zatímco dnes by mohla viset v záhlaví kteréhokoli literárního časopisu: ‚Kamarád píše o kamarádovi, lhostejný referent o lhostejné knize, nula o nule. Nechce se nic, všechno se připouští. Tvoří se papírové pyramidy a publikum se krmí referáty, které laskavě napsal ten nebo onen, jenž je ve styku s nakladatelem. Mizí měřítko. O podprůměrné knize se píše touž terminologií jako o díle mistrovském.‘ Na hozenou rukavici odpovídal a krizi kritiky připouštěl v prvním čísle prvního ročníku Zapisníku i Šalda, přičemž ani jeden z obou pánů netušil, že za osmdesát let se bude díky nim dvěma, Arne Novákovi, Václavu Černému, Bedřichu Fučíkovi, Františku Götzovi a spoustě dalších psát o kritice jejich doby v superlativech.“⁷

Chceme si v této kapitole zkrátka položit otázku, jestli současné české literární kritice něco chybí, případně zkusit definovat co; a zamyslet se, jestli nová média můžou alespoň zčásti pomoci. Necháme promluvit samotné literární kritiky a necháme je definovat, co oni sami považují za nedostatky svého oboru v současném mediálním kontextu. Vyjdeme přitom z ankety, kterou pro server iLiteratura uspořádala Jitka Kolářová⁸. „Koncem prázdnin (roku 2009 – pozn. Š. K.) jsem jménem iLiteratury.cz obeslala na šedesát potenciálních respondentů z řad literárních kritiků, kulturních zpravodajů, nakladatelů, překladatelů a PhD. studentů bohemistiky malou anketou, která měla ambiciózní cíl: zmapovat stav české literární

kritiky očima zainteresovaných,“ píše Kolářová. „Sonda však odhalila spíše bolestivý nezáměr o reflexi tohoto druhu – zareagovala šestina oslovených. Mohli bychom začít spekulovat o příčinách (špatné načasování? zaneprázdněnost respondentů? nevhodný komunikační kanál? nešťastně formulované otázky? nezáměr o spolupráci s internetovým projektem?) – anebo raději předat slovo těm, jejichž názor známe.“ Protože nás zajímá situace literární kritiky ve vztahu k novým médiím, budeme si všimnout především

odpovědí, které lze nějakým způsobem (byť z pozice jejich autorů nezáměrně) vztáhnout k problematice internetu.

V anketě odpovědělo devět respondentů, vesměs známých osobností současného literárního provozu: Magda de Bruin Hübllová, překladatelka z nizozemštiny; Michal Jareš, redaktor literárního časopisu Tvar; Jindřich Jůzl, šéfredaktor nakladatelství Euromedia-Odeon; Radim Kopáč, v současnosti zaměstnanec odboru Umění a knihovny na Ministerstvu kultury ČR; Pavel Mandys, vedoucí

rubriky Kultura časopisu Týden; Lubomír Martínek, spisovatel; Jiří Padevět, ředitel nakladatelství Academia; Jan Rejžek, publicista; a Viktor Šlajchrt, redaktor kulturní rubriky časopisu Respekt. Dva z nich mají dlouhodobou aktivní zkušenost s internetovou kritikou: Radim Kopáč byl první šéfredaktor internetového literárního časopisu Dobrá adresa⁹ a několik let vedl Portál české literatury¹⁰. Magda de Bruin Hübllová zase spolupracuje se serverem iLiteratura¹¹. Stranou nechávám, že periodika Týden, Tvar i Respekt, z jejichž

redakcí pocházejí tři respondenti, mají svoji internetovou verzi – v těchto případech jde jen o kopie, „zrcadla“ původních tištěných médií.

Pro tuto práci je důležité, že ani jeden z respondentů ve svých odpovědích netematizoval internetovou kritiku (pouze Viktor Šlajchrt v jedné odpovědi konstatuje, že „prostoru má dnes literární kritika víc než dost, i díky internetu...“). Je hodně pozoruhodné, že téma nových médií nikomu z etablovaných literárních profesionálů zahrnutých v této anketě nepřišlo na mysl – a jako by tak dávali za pravdu názoru Jiřího Trávnicka zmíněnému v úvodu této práce, že „mezi lidem spisovatelským i literárněkritickým panuje k internetu dost velká nedůvěra“. Přitom nejedna výhrada, kterou mají oslovené osobnosti vůči současnému stavu literární kritiky, mimoděk akcentuje problematiku nových médií. Na tyto pasáže se tedy zaměříme především. Zároveň musíme zmínit, že bez výjimky všichni respondenti se k současné české literární kritice stavějí kriticky, nikdo z nich není s jejím současným stavem zcela spokojený.

Prosíme vystříhněte orámovanou část a přilepte ji za stranu 53.

Patří k článku na str. 53!

Tomáš Přidal

Na otázku „**Co chybí české literární kritice?**“ Michal Jareš mimo jiné odpovídá: „Chybí určitě také zpětná vazba: čtou se kritiky vůbec? Jsou k něčemu?“ A dále: „Celkově (...) kritice chybí prostor pro adekvátní vyjádření – novinové recenze jsou jen doplňkem ilustračního materiálu a reklam.“ Jiří Padevět na tutéž otázku říká: „(Kritice chybí) více osobností a více prostoru v médiích.“ Jan Rejžek odpovídá lapidárně: „Čtivost.“

Následuje otázka „**Co vám vadí na české literární kritice?**“ Radim Kopáč odpovídá, že kromě jiného mu vadí „sebevzhledivost v rétorických figurách nebo vědeckém slovníku, patent na ‚objektivní‘ pravdu, strach z humoru a nedostatečné ‚serióznosti‘ atp.“ A Pavel Mandys: „Chybí jí to samé, co české literatuře. Větší a najevo dávaný zájem čtenářů.“ A dodává: „Myslím, že dlouhodobě je problém v tom, že lidé, kteří literaturu a kritiku studovali, se s médii a běžným provozem příliš nechťejí ‚zahazovat‘ a raději se uvelebí v nějakém ústavu nebo škole. A naopak masová média se od odborníků tohoto typu jako externistů odklánějí, protože tito nedokážou své práce dodat pohotově a ve srozumitelné a čtivé podobě.“ Jiří Padevět odpovídá podobně jako Mandys, v kritice je podle něj „málo osobností a malý prostor v médiích.“ Podle Viktora Šlajchrtu je problém taky „olympanské pohrdání většinovým vkusem. Takový Umberto Eco se neštítí psát do obyčejných novin stylem, který vyhovuje jejich editorům, a dokáže bystře reflektovat i tzv. pokleslé žánry, s jakými si u nás nikdo nechce špinit jméno“.

Ocitujeme ještě odpověď Viktora Šlajchrtu na poslední otázku ankety, „**Nacházíte platformu pro vlastní kritické psaní? Poskytují podle vás česká periodika dostatek prostoru literární kritice?**“ Šlajchrt říká: „Prostoru má dnes literární kritika víc než dost, i díky internetu, jenže nikoho neužijí. Člověk musí být zaměstnaný v novinách nebo na univerzitě, ale pak mluví tak trochu za instituci. Anebo to dělá z nezištného nadšení, z onoho výše zmíněného fa-

nouškovství. To však asi není ten pravý kritický postoj.“

Ve vybraných odpovědích (znovu zdůrazňujeme, že nejde o reprezentativní výtah z celé ankety, ale o výběr pohledů podnětných pro tuto práci) respondenti pojmenovali několik omezení tištěných médií, která nová média dokážou odstranit. Opakovaně zazněly výhrady, že literární kritika nemá v médiích dost prostoru – neomezenost síťového prostředí jí však poskytuje prostor doslova nekonečný (v tu chvíli samozřejmě vyvstane i otázka nadprodukce a záplavy marginálních textů).

Zazněl také názor, že literární kritice chybí čtenáři – i tady se nabízí téměř nekonečný počet uživatelů síťových médií; jak říká redaktorka literárního serveru Totem: „Internet je v tuto chvíli již přirozenou součástí našeho života. Obzvlášť v případě teenagerů, kteří v podstatě nezažili dobu *před internetem*.“¹² Internetové prostředí navíc nejen „teenagerům“ nabízí to, co podle některých respondentů ankety rovněž chybí české literární kritice: čtivost, odlehčenost, otevřenost... A konečně i zpětná vazba, jež chybí jednomu z respondentů, je v síťovém prostředí samozřejmostí.

To všechno jsou však záležitosti řekněme technického charakteru. Zůstává otázka, jestli v „nizkém“ internetovém prostředí skutečně vzniká nová kvalita, která by mohla překvapit i kritiky oslovené v anketě iLiteratury. Tuto oblast prozkoumáme v následující kapitole.

Přehled internetové literární kritiky

Internet vstoupil do české literatury (a česká literatura do internetu) v polovině 90. let 20. století, doprovázený počáteční nedůvěrou a posléze velkými nadějami optimistů a velkými obavami pesimistů – obě skupiny

s navzájem protichůdnými pocity předpokládaly „významné přesuny z oblasti klasických tištěných médií na oblast e-knih a e-, případně i-novin a časopisů a brzký zánik jejich ‚papírových‘ variant“¹³. Na přelomu tisíciletí se ukázalo, „že se předpovědi nesplnily a internet si hledá svoje místo ve světě uměleckých produktů nejen jako nosič informace, ale i jako nový umělecký způsob vyjádření“¹⁴.

Vývoj nových technologií i vztahu společnosti k nim postupuje rychlostí, která nám umožňuje mluvit o době před deseti lety jako o „internetovém pravěku“¹⁵. Pokusíme se teď zachytit stav českého literárního internetu v roce 2009 a podat aspoň stručnou zprávu o webových projektech, které považujeme za důležité pro tuzemské písemnictví – s přihlédnutím k předmětu našeho zájmu, literární kritice. Když začneme literaturu na internetu třídit a zpřehledňovat, bude se tomu internet už ze svojí podstaty vzpírat – internetová literatura má totiž výhody a nevýhody nastavené přesně opačně než literatura tištěná: kyberprostor poskytuje autorům i čtenářům nekonečný prostor, ale bere jim hierarchii, prestiž. Přesto se pokusíme v síti sítí vysledovat aspoň orientační záchytné body, které nám usnadní další zkoumání.

Nejdřív rozlišíme tři základní typy periodik na internetu (periodiky v tomto případě míníme i webové projekty aktualizované průběžně, u nichž nelze mluvit o klasické periodicitě vydávání):

1. „kopie (zrcadla) existujících médií, kdy jejich verze (...) je pouze převedena do digitální podoby a umístěna na internet;“¹⁶ jako příklady z oblasti literárních periodik uveďme tituly obsažené v on-line archivu Ústavu pro českou literaturu¹⁷ nebo časopisy *Texty*¹⁸ a *Obrácená strana měsíce*.¹⁹

2. „internetové odnože již zavedených médií, které nejsou totožné s původní ‚tradiční‘ verzí, ve srovnání s ní přinášejí nové obsahy a plně využívají multimediálních možností internetové on-line žurnalistiky, v praxi se jim někdy říká on-line suplementy;“²⁰ této de-

Britské listy mají
podtitul „deník
o všem, o čem se
v České republice
příliš nemluví“ a cíl
reflektovat
a analyzovat
společenská témata
v českém
kontextu. Už z této
charakteristiky vyplývá,
že nejde o literární
periodikum – přesto
však i reflexe literatury
zaujímá na stránkách
tohoto deníku důležité
místo (důležitější než
další umělecké obory
jako hudba nebo film,
které v kulturních
rubrikách tradičních
deníků obvykle
dominují).

finici odpovídá internetová verze literárně-kulturní přílohy deníku Právo SALON²¹ nebo kulturní přílohy deníku MF DNES Kavárna²². Většina ostatních titulů nabízí na webu buď výběr z tištěné verze (*Host*²³, *A2*²⁴ aj.), nebo její kompletní obsah, nikdy však „nové obsahy“ (nepočítáme-li mezi nové obsahy samozřejmosti jako hypertextové odkazy na spřátelené stránky nebo archiv starších čísel).

3. „periodika, která jsou vytvářena speciálně a výhradně pro umístění na internetu.“²⁵ Do této kategorie patří internetové projekty, jimiž se budeme dále zabývat.

Při popisování jednotlivých projektů si vytvoříme pracovní osu „tištěná-internetová literatura“. Začneme tedy stránkami, které jsou maximálně svázány s tradičními tištěnými médii, a skončíme projekty ryze internetovými. Uvidíme, že se struktura popisů jednotlivých projektů se bude proměňovat s postupem od projektů tradičních směrem k projektům ryze síťovým a že ke každému projektu budeme muset přistupovat individuálně (například literární časopisy můžeme popsat pomocí téměř slovníkových hesel, včetně výčtu hlavních přispěvatelů nebo recenzovaných titulů, zatímco u literárních serverů by se vzhledem k jejich rozsahu a neohraničenosti taková snaha nesetkala s úspěchem).

V onom tradičním, konzervativním pólu jsou internetové deníky a časopisy (spolu s nimi bychom tam zařadili například i elektronické knihovny a archivy, jako například „virtuální knihovničku rukopisů“ Skriptorium Pavla Kotrly²⁶, ovšem podobnými projekty se v této práci zabývat nebudeme, protože se v nich neobjevuje naše základní téma – literární kritika).

1 – Internetové deníky

Začneme **Britskými listy**²⁷, které vznikly v roce 1996 jako rubrika internetového dení-

ku Ondřeje Neffa Neviditelný pes²⁸. Tři roky nato získaly Britské listy vlastní doménu a začaly vycházet samostatně. Jejich zakladatelem a šéfredaktorem je Jan Čulík, v současné době mají Britské listy i dva redaktory, Karla Dolejšího a Štěpána Kotrbu, a jednoho redaktora anglické verze deníku Fabiana Golga. Britské listy mají podtitul „deník o všem, o čem se v České republice příliš nemluví“ a cíl reflektovat a analyzovat společenská témata v českém i mezinárodním kontextu. Už z této charakteristiky vyplývá, že nejde o literární periodikum – přesto však i reflexe literatury zaujímá na stránkách tohoto deníku důležité místo (důležitější než další umělecké obory jako hudba nebo film, které v kulturních rubrikách tradičních deníků obvykle dominují).

V Britských listech nenajdeme klasické novinové rubriky, texty se za sebou řadí volně bez jasné tematické struktury, časté jsou i příspěvky polemizující se zveřejněnými články (proto někteří o tomto deníku mluví i jako o weblogu či diskusním klubu)²⁹. Přesto lze pomocí vyhledávače najít tematický blok „Česká literatura“³⁰, kde se shromažďují články věnované právě domácímu písemnictví. A právě tomuto bloku se budeme věnovat.

V roce 2009, kterým jsme časově vymezili tuto práci, vyšlo v „České literatuře“ přes čtyři desítky příspěvků. Jedním z prvních byl text *The Crisis of Czech Literature*, překlad eseje Štefana Švece *Krise české literatury*, který v původní české verzi vyšel na Britských listech o rok dříve³¹. Několik textů se z různých pohledů zabývalo Milanem Kunderou (protože spisovatel v roce 2009 oslavil 80. narozeniny) – například Jan Čulík přispěl studií, v níž Kunderovo dílo zkusil interpretovat jako „postmoderní mystifikaci“³². Ostrou polemiku především mezi Štefanem Švecem a Štěpánem Kotrbou vyvolalo rozhodnutí ministerstva kultury snížit dotace literárním časopisům; v rámci této polemiky zazněl i názor Miroslava Vejlupky, který se dotýká tématu této práce – že totiž literární časopisy patří na internet: „Umělecká litera-

tura jej (internet – pozn. Š. K.) objevuje od přelomu století a ne jeden literární server dobře obsáhl to, na co takzvaně renomované tištěné literární časopisy již nestačí. Elektronicky publikovaná literatura se prosadila a je otázkou času, kdy nad tištěnými periodiky získá vrch, nezískala-li jej již,“ píše Vejlupek³³. Klasických recenzí nevyšlo mnoho. Jednou z nich je recenze na knihu anglického bohemisty Roberta Pynsenta *Dáblové, ženy a národ. Výbor z úvah o české literatuře* (převzatá ovšem z tištěného titulu Česká literatura) nebo sborník *Vyprávění v kontextu* sestavený z příspěvků naratologického kolektivu Akademie věd ČR. V obou případech zůstaly Britské listy věrné svému programu, tedy tematizování věcí – včetně knih –, o nichž „se v České republice příliš nemluví“.

Zvláštní pozornost si zaslouží recenze³⁴ Jana Čulíka novely *Bílejší kůň, žlutý drak*, kterou pod vietnamským pseudonymem Lan Pham Thi napsal Jan Cempírek a která zvítězila v Literární soutěži Knižního klubu. Čulíkovu recenzi si troufáme označit za jedinou skutečně kritickou, která se v médiích objevila před prozračením pravé identity autora knihy (po odhalení se negativních ohlasů naopak objevilo mnoho). Všichni publicisté uvěřili Cempírkově mystifikaci a většina z nich knížku taky z tohoto pohledu hodnotila – převládá názor, že kniha je kvalitní, protože je dobře, když i menšiny u nás píšou literaturu. Sám Cempírek říká: „Recenzenti psali schematicky s výjimkou Jana Čulíka v Britských listech. Nevyčítám kritikům, že skočili na identitu Vietnamky, protože nebyl důvod na ni naskočit. Ale pak tam byla druhá rovina, a to literární kvality té knížky, a tady kritici naprosto vyhořeli.“³⁵

Dalším titulem je **Deník Referendum**. V listopadu 2009 ho založila skupina bývalých redaktorů Literárních novin v čele s Jakubem Patočkou, který je šéfredaktorem nového internetového titulu. S Deníkem Referendum je to z našeho pohledu podobné jako s Britskými listy – „Referendum“ není lite-

rární titul, ale obsahuje sekci „Literatura“ (v rubrice „Umění“). Věnuje se jí redaktor Jakub Vaníček (jehož zmíníme ještě v oddíle věnovaném weblogům) a průměrně se zde objeví zhruba jeden příspěvek denně. Připomeneme ještě, že každou neděli se v Deníku Referendum objevuje videopořad „Nedělní chvilka poezie“, v němž Petr Borkovec představuje současné básníky a jejich tvorbu.

Redakce si přeje, aby Deník Referendum byl obdobou tištěných novin (z nichž ostatně, jak už jsme zmínili, sami redaktori pocházejí) – Patočka za vzory svého deníku označuje mimo jiné anglický deník The Guardian nebo „jistě nejlepší české noviny všech dob“ Přítomnost Ferdinanda Peroutky³⁶ –, proto se i pojetím literární kritiky blíží tištěným médiím. Deník Referendum reflektuje současnou knižní produkci a snaží se z ní vybírat kvalitní tituly – jejich výběr se vesměs neliší dejme tomu od literárních příloh celostátních deníků (ze sledovaného období, tedy od listopadu, kdy Deník Referendum vznikl, až do konce roku 2009, můžeme vybrat například *Rivers of Babylon* slovenského autora Petera Pišťanečka³⁷, *Skleněný pokoj* Simona Mawera³⁸ nebo *Vyhnání Gerty Schnirch* Kateřiny Tučkové³⁹). Nechybí ani kritika literární kritiky v souvislosti s „kauzou Vietnamka“⁴⁰ (viz výše), která se po odhalení skutečné identity autora stala v českých médiích téměř folklorem. Zajímavé je, že v Deníku Referendum vycházejí i recenze nových čísel literárních časopisů, viz ve sledovaném období například text o internetovém magazínu Dobrá adresa.⁴¹

2 – Internetové literární časopisy

Dále se budeme věnovat internetovým časopisům. Na tomto místě je užitečné připomenout rozdíl mezi internetovým časopisem a serverem, protože i v textech literárních profesionálů se tyto dva pojmy často zaměňují a taky naši práci by splývání těchto slov

znesnadňovalo. Jakub Šofar píše, „že je poměrně těžké definovat, co je internetový časopis, protože i pokud je dodržována periodicitu (což je výjimkou), jedná se spíše o „otevřené“ žurnály, do kterých jsou postupně přidávány příspěvky, které je pak možno vyhledávat i podle autorů, položek menu či dalšími způsoby“⁴². Pod jeho článkem najdeme seznam hypertextových odkazů, rozdělený do dvou kategorií: „literární časopisy“ a „literární servery“⁴³; v bakalářské práci jsme se pokusili dokázat, že citovaná Šofarova charakteristika popisuje spíše kategorii druhou. Teď tedy tento pokus o definici zopakujeme:

Literární server může být obecně jakákoli webová stránka věnovaná literatuře, ovšem v kontextu internetových periodik chápeme literární servery jako „kolektivní knihovny původní, „amatérské“ tvorby“⁴⁴. Jejich specifickou vlastností je odstranění hranice mezi autorem a čtenářem: každý, kdo se zaregistruje, může publikovat svoje literární (na některých serverech i výtvarná) díla a hodnotit díla ostatních. Z toho vyplývá i způsob redakční práce, zcela odlišný od tradičních časopisů: redaktori literárních serverů mají například právo odstraňovat nevhodné příspěvky, jejich zásahy však pro existenci serveru nejsou nezbytné; což naznačuje i skutečnost, že server Totem dokázal víc než rok fungovat bez šéfredaktora – Martina Oplatkové proto považuje šéfredaktorský post především za snahu přiblížit se klasickým časopisům.⁴⁵

Naproti tomu internetové literární časopisy odpovídají tvrzení Jana Jiráka a Barbary Köpplové o webových periodikách obecně; „jsou vývojově spjaté s předlohami dostupnými v tradiční mediální nabídce a pouze k jejímu rozšiřování využívají možnosti digitálního propojení ke zpřístupnění zpětnovazebních procesů (...) a k rozšíření nabídky dodatečných informací (zpřístupněním archivů a databází)“⁴⁶.

Od literárních serverů se časopisy liší především těmito znaky:

1. autoři a čtenáři mají zřetelně rozdělené role;

2. výběr (a případná úprava) příspěvků je v rukou redakce;

3. vedle beletrie zde bývají zastoupeny i různé publicistické žánry (nejčastěji kritika a recenze, dále interview, řidčeji reportáž nebo esej);

4. můžeme mluvit o klasické periodicitě vydávání – internetové literární časopisy obvykle vycházejí jako série uzavřených čísel. Hned ovšem dodejme, že čtvrtý bod pro nás nebude rozhodující, protože k časopisům zařadíme i projekty, které sice vycházejí průběžně (tedy nikoli v uzavřených číslech), ovšem jejich funkce je podobná a svým profesionálním⁴⁷ přístupem mnohé časopisy převyšují.

Abecedně prvním časopisem je **A tempo revue**, která vznikla v roce 2007 z iniciativy studentů hudby na HAMU a studentů muzikologie a bohemistiky na Filozofické fakultě Karlovy univerzity a má být platformou především pro mladé hudební i literární kritiky a pro mladé básníky. A tempo revue založil a až do roku 2009 vedl Lukáš Sommer, od té doby je šéfredaktorem Jan Fila. Literaturu má v redakci na starosti básník Jonáš Hájek (mimochodem publikující i na internetových serverech, jimiž se probereme později). Kritické texty jsou rozděleny do rubrik Close hearing, Recenze, Eseje, Kritiky a Úvahy (vedle nich v A tempo revue existují ještě rubriky Básně, Reportáže, Rozhovory, Výtvarno a Média). Dodejme hned, že přísné žánrové dělení recenze/kritiky/esaje/úvahy není běžné ani v kontextu tištěných médií a vzhledem k obecné nezřetelnosti žánrových hranic, a tedy náročnosti takové klasifikace, tak můžeme přístup redakce A tempo revue označit za úzce svázaný s tradicí tištěných intelektuálně zaměřených časopisů.

V roce 2009 vyšlo v A tempo revue zhruba třicet recenzí sbírek poezie. Autoři recenzí jsou většinou externí přispěvatelé – zajímavé je, že jde vesměs o básníky, z nichž někteří patří k oceňovaným tvůrcům mladší nebo střední generace. Vyjmenujeme aspoň

dva držitele Ceny Jiřího Ortena Marii Šťastnou a již zmíněného Jonáše Hájka, dále třeba Josefa Straku, Iva Haráka nebo Evu Košínskou. Ohlasy na poezii se objevují i v poněkud osobněji laděné rubrice Close hearing, kde autor medituje často nad jednou básní, která je mu blízká. (Ostatní kritické rubriky jsou zasvěcené pouze hudbě, proto se jim v této práci nebudeme věnovat.) Když je kritik zároveň básníkem, nevypovídá to nic o kvalitě jeho kritického uvažování, každopádně však díky takové koncentraci básníků v rolích kritiků získává A tempo revue jistou specifičnost oproti ostatním literárním časopisům. V této souvislosti je zajímavé zmínit názor básníka a kritika Petra Motýla (mimo jiné tvůrce weblogu Čmelák a svět). Podle něj literární kritika „v současných Čechách takřka neexistuje, pokud jde o kritiky profesí. Takže jedinou smysluplnou kritiku píše sami tvůrci jako Petr Král, Jan Štolba nebo Jakub Grombří. Až na tyto výjimky se tisknou takřka výhradně a na internetu publikují zhusťta nikoliv kritiky, ale propagační materiály či jde o systém vzájemných protislužeb, jehož jsou tyto texty součástí“⁴⁸.

Revue **Aluze** nese podtitul „časopis pro literaturu, filozofii a jiné“. Vznikla v roce 1998 za podpory katedry bohemistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého a vzešla z původně studentského časopisu, založeného pedagogem Petrem Hanušskou. Šéfredaktorem je po celou dobu existence časopisu Jiří Hrabal. V souladu se svým podtitulem se revue zaměřuje na náročnějšího čtenáře. Vycházejí tu rozsáhlé teoretické texty a celková koncepce časopisu stojí řekněme na pomezí literárního a vědeckého časopisu. Aluze vychází třikrát ročně (ačkoli v prvních letech fungování se časopis označoval jako čtvrtletník, protože se každý rok objevilo také jedno dvojčíslo).

Kvůli nedostatku financí Aluze v roce 2007 opustila tištěnou podobu a od té doby vychází pouze na internetu; o internetovou prezentaci revue se stará Pavel Kotrla (který český literární internet dlouhodobě sleduje

a stojí za vzniku několika zajímavých webových projektů, jako je například již zmíněná „virtuální knihovnička rukopisů“ Skriptorium nebo literární rozcestník Potápěč⁴⁹). Aluze je příkladem titulu, kterému nové médium nepřineslo žádnou zásadní obsahovou změnu; koncepce revue zůstává úplně stejná jako předtím v tištěné verzi.

Literární kritika se v Aluzi objevuje v rubrice „Recenze“, kde v každém čísle vyjde bezmála deset příspěvků reflektujících hlavně literární a vědecké texty, mezi nimiž dominují práce z oblasti literární vědy, filozofie, sémiotiky, naratologie apod. Vzhledem ke svému náročnějšímu zaměření, jež jsme přiblížili výše, se i výběr recenzovaných knih liší od ostatních literárních časopisů. Recenzí beletrie vyšlo v roce 2009 několik: hned dvě recenze reflektovaly román Jiřího Kratochvily *Slib*, objevila se recenze na antologii lužickosrbské poezie *Jazyk, jímž porozumíš větru*, na román belgického spisovatele Andrého-Marcela Adameka *Květinová puška* či básnickou sbírku Marka Fencla *Vinný kámen*. I tady musíme konstatovat, že jde o tituly, které stojí (s výjimkou Kratochvily) mimo zájem většiny ostatních médií a dělají z Aluze vskutku elitní záležitost – což v kontextu nových médií zní téměř jako oxymoron (ovšem jak si ukážeme v oddíle věnovaném diskusním serverům, i na opačném pólu naší škály „tisk-internet“ se vyskytuje tlíhnutí k elitismu uzavřených komunit).

V roce 2000 vyšlo první číslo kulturně-sociálního měsíčníku **Dobrá adresa**⁵⁰ (ačkoli přípravné nulté číslo se objevilo už v roce předchozím), vydávaného občanským sdružením Přátelé Dobré adresy. Původní šéfredaktor Radim Kopáč po několika měsících předal vedení časopisu Štefanu Švecovi. V roce 2008 a první dva měsíce 2009 Dobrou adresu vedl Štěpán Kučera (autor této práce), než se na pozici šéfredaktora vrátil zpátky Štefan Švec. V druhé polovině roku 2009 se ustálil koncept střídání pěti šéfredaktorů po každém čísle – jde o Švece, Kučeru, Jakuba

Šofara, Michala Šandu a Václava Dvořáka. Dobrá adresa vychází ve formátu PDF⁵¹, spíš než o internetovém časopisu by se tedy dalo mluvit o časopisu šířeném prostřednictvím internetu. Technicky je jeho příprava obdobná jako u tištěných titulů, „texty (jsou) lámány obvyklým způsobem (včetně titulků, řezu, typu atd.)“⁵².

Dobrá adresa se profiluje jako magazín „kulturně-společenský“, vedle literatury se věnuje i divadlu, výtvarnému umění, hudbě nebo filmu, ale například i reflexím médií či historickým studiím. Prostor dostávají různé publicistické žánry, glosy, recenze, kritiky, fejetony, rozhovory, klasické články, eseje a občas taky cestopisné reportáže. Součástí jednotlivých čísel bývají tematické přílohy.

Literární kritice se časopis původně věnoval hodně – jistě i díky hojnému zastoupení literárních kritiků v redakci (Novotný, Kopáč, Šofar, Švec). V současné koncepci časopisu, dle slov Štefana Švece, „kritika trochu ustoupila původní tvorbě. (...) Ale není to nic definitivního, možná se zanedlouho ze stepi přizpůsobí stádečko mladých recenzentů a reflexe časopis zase ovládne, jako se to stalo už několikrát“⁵³. Recenzní rubrika se jmenovala Strž, než se zhruba v polovině roku 2009 začaly recenze v časopise objevovat volně bez jednotné hlavičky. Recenzují se filmy, divadelní představení, výjimečně hudba nebo výtvarné umění, ale v každém čísle vyjde průměrně aspoň jedna recenze knižní. Z titulů recenzovaných v roce 2009 zmíníme román *Melancholie I* norského spisovatele Jona Fosseho (autorka recenze Dagmar Plamperová), román *Milovnice* Elfriede Jelinekové nebo román Charlotty Rocheové *Vlhká místa* (autor obou recenzí Jaroslav Balvín – v současnosti šéfredaktor Portálu české literatury), *Lasero-ovou romanci II* Ladislava Šerého (recenzi napsal Jakub Šofar), vybočením z klasické recenzní produkce je zamýšlení nad dopisy Jakuba Demla z pera Daniely Iwashity. Celkově však musíme dát za pravdu vyjádření Štefana Švece, že literární kritika nehraje v Dobré adrese tak podstatnou roli jako dřív.

iLiteratura, s podtitulem „O literatuře v celém světě i doma“, je server určený reflexím hlavně zahraniční literatury, ale (jak napovídá podtitul) věnuje se i domácí tvorbě. V roce 2002 ho založila Jovanka Šotolová, která je po celou dobu existence projektu jeho šéfredaktorkou. iLiteratura se původně zaměřila na reflexe francouzské literatury, ovšem postupně se přidávaly sekce věnující se písemnictví dalších národů – dnes jich je víc než třicet, takže iLiteratura skutečně naplňuje svůj podtitul. Cíl, jejž si tvůrci iLiteratury stanovili, je reflexe a analýza zahraniční i domácí literatury. Redakce věnuje pozornost i zahraničním ohlasům na české knihy. Vedle národnostních sekcí existuje ještě několik sekcí tematických: dětská literatura, komiks, literatura ve filmu, non-fiction a srovnávací literatura. Každá sekce má svého redaktora, většinou překladatele a akademického odborníka na danou oblast. Kromě toho s iLiteraturou spolupracuje řada externích přispěvatelů a občas se zde přetiskují i materiály z jiných médií. iLiteratura nevychází jako série uzavřených čísel, příspěvky jsou přidávány průběžně – v průměru se každý den objeví aspoň jeden nový text. Zastoupeny jsou všechny obvyklé žurnalistické žánry, včetně rozhovorů a zpravodajských aktualit, ovšem žánr nejvíce zastoupený představují recenze: tvoří zhruba polovinu všech zveřejněných textů.

Na iLiteratuře vychází měsíčně zhruba padesát recenzí (někdy se objeví i dvě recenze na jednu knihu); taková kvantita je v českém prostředí nadprůměrná. Pro představu připomeňme situaci v tištěných literárních titulech – měsíčník Host i čtrnáctideník Tvar mají v jednom čísle přibližně patnáct recenzí a kritik. Záběr recenzí na iLiteratuře je natolik široký a mnohostranný, že se jím nelze probírat v rozsahu určeném touto prací. S trochou nadsázky můžeme říct, že na iLiteratuře se objeví recenze všech důležitých právě vydávaných knih od autorů spadajících pod cca třicet kategorií a bez nadsázky že recenze jsou formálně srovnatelné s texty v tištěných médiích.

iLiteratura, s podtitulem „O literatuře v celém světě i doma“, je server určený reflexím hlavně zahraniční literatury, ale (jak napovídá podtitul) věnuje se i domácí tvorbě. V roce 2002 ho založila Jovanka Šotolová, která je po celou dobu existence projektu jeho šéfredaktorkou. iLiteratura se původně zaměřila na reflexe francouzské literatury, ovšem postupně se přidávaly sekce věnující se písemnictví dalších národů – dnes jich je víc než třicet, takže iLiteratura skutečně naplňuje svůj podtitul.

Portál české literatury
(dále i PČL nebo jen
Portál) vznikl v roce
2005 s primárním
cílem propagovat
českou literaturu
v zahraničí, jeho
sekundární zaměření
pak je informovat
o české literatuře
domácí čtenáře.
Provozovalo ho
Ministerstvo kultury
České republiky
a šéfredaktorem byl
Radim Kopáč. Portál
v té době plnil
nejenom funkci
informační, ale
i kritickou – na
stránkách PČL
pravidelně vycházely
recenze současné
knižní produkce.

Přínosnější pro nás bude podívat se na diskuse, které se pod recenzemi odehrávají. I v kvantitě a kvalitě diskuzních příspěvků je totiž iLiteratura mezi ostatními internetovými literárními časopisy mimořádná. Například pod recenzí *Brněnských povídek* Jiřího Kratochvily se objevil komentář delší než samotná recenze a kvalitativně přinejmenším srovnatelný (ostatně autorka komentáře sama svůj příspěvek označuje za recenzi)⁵⁴. Pod recenzí na novelu Petry Hůlové *Paměť moje babičce* se zase diskuse odehrávala s přestávkami přes půl dekády (první komentář je z července 2003, zatím poslední z listopadu 2009), zřejmě v závislosti na tom, jak se úspěšná prvotina Hůlové postupně znovu připomínala čtenářské veřejnosti vítězstvím v různých anketách nebo novými knihami autorky. Diskuse je místy velice polemická a osobní, a jeden z komentářů musela dokonce redakce odstranit kvůli použití vulgarismů – v souvislosti s obdobnými problémy na jiných serverech je ovšem zajímavá reakce dotyčného uživatele. Redakce napsala: „Omlouváme se, ale vaše vulgární diskusní výkřiky jsme museli odstranit.“ Uživatel odepsal: „To je v pořádku. Kniha se mi nelíbí a popudila me natolik, že jsem se nechal unést. Presto doporučuji cetbu Petera Sotose.“⁵⁵ Chce se vznést hypotézu (nebo snad přání), že kultivované prostředí přirozeně kultivuje i uživatele, kteří do něj vstupují...

Portál české literatury (dále i PČL nebo jen Portál) vznikl v roce 2005 s primárním cílem propagovat českou literaturu v zahraničí, jeho sekundární zaměření pak je informovat o české literatuře domácí čtenáře. Provozovalo ho Ministerstvo kultury České republiky a šéfredaktorem byl Radim Kopáč. Portál v té době plnil nejenom funkci informační, ale i kritickou – na stránkách PČL pravidelně vycházely recenze současné knižní produkce. 1. března 2009 přešel provoz Portálu z ministerstva pod Institut umění (přestože ministerstvo kultury PČL dál financuje), šéfredaktorem se stal Jaroslav Balvín a koncep-

ce projektu se změnila. Kritika z webu PČL zmizela a funkce informační a propagační byla posílena. „Portál (...) byl hodně zaměřený názorově (...), a to byla jedna z výhrad kritiků,“ řekl Balvín⁵⁶. Portál by se měl podle nové koncepce orientovat více do zahraničí, a proto by informace na něm měly být „objektivnější“ (řečeno s Balvínem). Prostředky, které dřív sloužily k financování kritické části Portálu, se přesunuly k pravidelnému zajišťování překladů informací o českém písemnictví do angličtiny. Portál přejímá materiály z ostatních (tradičních i internetových) médií, vlastní příspěvek se na jeho stránkách objeví zhruba jednou až dvakrát týdně.

V této práci se soustředíme především na první, Kopáčovu verzi Portálu české literatury. Od začátku roku 2009 do března, kdy kopáčovská koncepce skončila, na Portálu vyšlo několik recenzí: dvě dvojrecenze Iva Haračka na právě vycházející sbírky poezie (konkrétně na sbírky Františka Uhra, Petra Mušilky, Lydie Romanské a Aloise Marhoulky), recenze nových čísel kulturních časopisů – například Revue Pandora z pera básníka Michala Šandy, H_aluze od Jaroslava Balvína nebo Revue Prostor od Jana Suka. Všechny zmíněné autory můžeme označit za stálé autory recenzí na Portálu české literatury.

Velice krátce zmíníme také časopis **Téma**⁵⁷. Tento „literární časopis pro esejistické myšlení“ založil v roce 2003 Boris Cvek a dával v něm prostor velkému počtu autorů, ovšem v roce 2006 zmizel mnohohlas širokého okruhu přispěvatelů a Téma se stalo v podstatě Cvekovým autorským časopisem, kde publikoval vlastní eseje, kritiky i recenze.

V soupisu všech čísel jsou pro rok 2009 uvedena čísla tři, v jejichž obsahu najdeme několik recenzí na díla světového literárního kánonu včetně Erasmovy *Chvály bláznovství*. Když se však pokusíme kterýkoli z příspěvků „rozkliknout“, zobrazí se jen nápis „Dosud v přípravě. Zkuste to později, prosím“. Cvek to vysvětluje: „Původně jsem myslel, že to dopíšu... Ale pak jsem řešil úplně jiné věci

a čas utíká...“ V tuto chvíli tedy můžeme s úsměvem označit Téma za pozoruhodný koncept, jehož naplnění nebo nenaplnění je otázkou budoucnosti.

Od roku 2004 vychází čtvrtletně **Wagon**⁵⁸, „literární almanach on-line“, jehož smyslem je podle vyjádření redakce „přibližování světů“, neboli „sdužování a vzájemné seznamování autorů“. Šéfredaktorkou je Jitka N. Srbová (zároveň častá přispěvatelka literárních serverů a diskusních klubů). Recenzní rubrika se jmenuje „Drážní inspekce“ a dodržuje „železniční“ stylizaci almanachu Wagon (další rubriky se jmenují například „Události na trati“ /aktuality/, „Náklad“ /próza a poezie/ či „Spřízněné lokálky“ /odkazy na další literární projekty/). V roce 2009 tu vyšlo třináct recenzí reflektujících soudobou českou (spíš výjimečně i zahraniční) beletrii, jejíž výběr nijak nevybočuje ze záběru běžných literárních časopisů – jde například o sbírku Karla Šiktance *Vážná známost* (autor recenze je redaktor s přezdívkou „Nykos“), *Brněnské povídky* Jiřího Kratochvily (recenzi napsal autor s nickem „echo“) nebo *Povídky o lásce* Michala Viewegha (recenzi napsala Olga Stehlíková, publikující i v tištěných periodikách).

Svébytná rubrika je „Antikvariát“, kde se Jitka N. Srbová zamýšlí nad staršími knihami (naposledy sbírkou Ivana Blatného *Melancholické procházky*).

3 – Literární servery

V úvodu této kapitoly jsme si vytyčili pracovní osu „tištěná-internetová literatura“. Ted jsme tedy uzavřeli přehled výchozího, s tradicí tisku spojeného pólu a vykoučíme dál k projektům, které více využívají specifika nových médií. Nejdřív probereme literární servery neboli „kolektivní knihovny původní, amatérské tvorby“, jak jsme je definovali v předchozím oddíle.

Na českém internetu existuje řada literárních serverů: jako první vznikl v roce

1997 Písmák (tehdy ještě pod jménem Mladý písmák)⁵⁹, z něj se později odštěpil projekt Literra⁶⁰. Dále existují Totem⁶¹, Liter.cz⁶², Blueworld⁶³, Epika⁶⁴... Chtít je popsat všechny by vydalo na samostatnou diplomovou práci, proto si z tohoto seznamu vybereme jeden, z našeho pohledu nejambicióznější a nejzajímavější server, na němž zároveň ilustrujeme obecné charakteristiky těchto projektů.

Tím serverem je **Totem**, neboli „TOTální E Magazín“. Vznikl v roce 1999 a v tuhle chvíli sdružuje přibližně 26 000 publikujících zaregistrovaných autorů.⁶⁵ Server založil Dušan Pavlica (vystupující pod přezdívkou „Dusan“), současnou šéfredaktorkou je uživatelka s „nickem“ „Naty“.

Je pozoruhodné, že literární servery mají snahu přiblížit se klasickým časopisům a obecně „vyšší“, tištěné kultuře. Na hlavní stránce Písmáku najdeme informaci, že „nejlepší z Písmáků se dočkali i knižního vydání své tvorby, někteří z nich jsou na Písmáku stále aktivní.“⁶⁶ Na serveru Epika jeho tvůrci přemýšlejí, jak zvýšit kvalitu svých stránek: kvalita „se může projevit v tom, jak se server prezentuje vnějším uživatelům, dále ve zvýšení úrovně knižních publikací (v budoucnu by měly mít konkrétnější zaměření, ne tedy pouze sborník, ale například básně o lásce, kniha slovních hříček a podobně). Souhlasili jsme rovněž s tím, že by měla Epika více působit jako celek, sdružení, které vystupuje jako určitá ‚organizace‘. Neměl by to být pouze název místa, které zastupuje veřejný plac, kde si každý neorganizovaně diskutuje, s kým chce.“ Tato citace ilustruje přesvědčení (přinejmenším jisté části) internetových tvůrců, že „kvalita“ je spojená s tištěnou kulturou nebo přinejmenším s určitou hierarchizací hodnot, která vyloučí, aby byl server pouze veřejným prostorem, „kde si každý diskutuje, s kým chce.“

Totéž platí i pro Totem, jehož tvůrci za jeden ze svých vzorů dokonce označují prvo republikovou Revue Devětsilu. Že internetové uživatelé vnímají „svoje“ prostředí jako nízké a vstup do tištěné literatury jako cestu

vzhůru, zdůrazňuje i Martina Oplatková, která Totemu věnovala svoji diplomovou práci. Oplatková píše o uživateli s nickem „Kachna“, „která se poté, co si jí všimly tištěné literární časopisy, ve Fóru rozloučila a prohlásila, že Totem pro ni byl jedním ze způsobů publikace, která na své cestě výš opouští.“⁶⁷ Na druhou stranu však musíme poznamenat, že na serverech stále publikují autoři, kteří už uznání ve světě tištěné literatury uznání dosáhli – příkladem může být již zmíněný Jonáš Hájek nebo básník Ladislav Zedník, jehož sbírka *Zahrada s jabloněmi a dvěma křesly* byla v roce 2007 nominována na prestižní literární cenu Magnesia Litera a který pod přezdívkou „Egil“ stále pravidelně zveřejňuje svoji tvorbu na Totemu a zúčastňuje se také diskuzí s ostatními uživateli.

Na Totemu najdeme sekci „Doporučujeme“, formálně koncipovanou jako časopis vycházející v uzavřených číslech, kam redakce vybírá nejlepší příspěvky z celého serveru. Dalším projevem snahy o hierarchizaci hodnot je systém hodnocení děl. Registrovaní uživatelé mohou příspěvku po přečtení udělit jeden až pět bodů – díla s vyšším počtem bodů se v hierarchii serveru dostanou „výš“ a k většímu počtu čtenářů⁶⁸. K jednotlivým příspěvkům mohou uživatelé zároveň vkládat komentáře – a tím se dostáváme k literární kritice.

Jak vyplývá z podstaty literárních serverů, autoři jsou si navzájem sami kritiky. V komentářích se často objevují výkřiky obdivu nebo zavržení, ale některé komentáře lze považovat za kritiku, jak jsme ji definovali v kapitole 4.1. Jako příklad zvolíme komentář k básni Adamova žebra uživatelky s přezdívkou „Nadine a Kate“⁶⁹. Komentář napsal uživatel „Karel M. a Skold“: „Tak nesmírně výspěj text a autorská práce! Tak trochu šiktancovský, všedně mýtický (spojení té všednodennosti a biblického tématu mi opravdu připomíná Šiktancova Adama a Evu, nemůžu si pomoci...), ale není to tak ukecaný, resp. - tou parcelací se to na první pohled nezdá ukecané, ale ono je to ukecané možná dvakrát

Vznikají také
zajímavé projekty na
pomezí tištěné
a internetové
literatury. Zvláštní
pozornost věnujeme
blogu Martina
Fendrycha, který zde
na pokračování
zveřejňoval svůj
román *Slib, že mě
zabiješ*, do jehož
knižního vydání
následně zahrnul
i komentáře
návštěvníků blogu
k jednotlivým
kapitolám. Po
dokončení a vydání
románu Fendrych na
svém blogu
publikuje další svoji
literární tvorbu,
hlavně poezii.

víc, jako by to autor chrlil, ale ten temporyt-
mus je úžasný. I práce autora s jazykem je
bez chyb, do posledního slova prozkoumaná,
upravená. Práce s formátem textu, uměřené
střídání promluv. Přiznám se, že mi to přijde
až podezřele dobré – to je ale přirozené, u mě
apriorní strach z internetového prostředí
a různých plagiátů (v tom bodě se autorovi
omlouvám).⁷⁰ Něco tak výtečného jsem tady
snad ještě nečetl a dokonce, a to se připravu-
ju na státnice, jsem nenarazil na tak skvělou
báseň ani v mnoha a mnoha sbírkách.⁷¹

Totem má také rubriku „Recenze, názo-
ry“⁷², kam uživatelé přispívají recenzemi ves-
měs formálně ukázněnými a žánrově jednot-
nějšími. Jako ukázkou stylové rozdílnosti me-
zi komentářem, který působí spíš jako řečový
akt zachycený písmem, a klasickou recenzí,
vybereme opět úryvek z příspěvku uživatele
„Karla M. a Skolda“, tentokrát z jeho recenze
na román Tomáše Zmeškala *Životopis černo-
bílého jehněte*⁷³: „Další autorovou neřestí, kte-
rá se téměř shoduje s prvotinou, je lexikální
rovina promluvy postav. Rozložení postav je
vcelku osobité a autorský plán využití těchto
postav dává tušit, že se Zmeškal pokusí roze-
hrát opět originální hru s každým z hlavních
a vedlejších protagonistů stejně, jako to udě-
lal v *Milostném dopise*, kde byly postavy za-
ložené na svěbytných osobnostních rysech –
bláznivý cukrář, manžel šlechtic-násilník,
otec jako milovník hudby a naprosto logicky
a neemocionálně smýšlející technik atd. Prá-
vě kontrast charakterů postav byl jedním
z úspěchů *Milostného dopisu*. V *Životopise*
černobílého jehněte jsou postavy také, jak již
bylo výše zmíněno, kontrastní (nejenom ple-
tí), ale opakuje se úplně stejná chyba, jako
v knize předešlé – promluvy postav jsou nezá-
vislé na jejich svěbytných charakterech téměř
naprosto totožné.“

Na Totemu je i sekce Fórum, prostor pro
debaty na libovolná témata (která nutně ne-
musejí souviset s literaturou – viz například
diskuzní témata „Dotkla se vás někdy přímo
exekuce“ nebo „Mystika je láska, láska je
mystika“). Diskuze o literatuře občas připo-

mínají komentáře pod díly autorů Totemu,
ale týkají se obvykle zavedeného spisovatele.
Za příklad uvedeme diskuzi nad románem
Michala Ajvaze *Prázdné ulice*⁷⁴. Název tohoto
diskuzního tématu je „Četl někdo Prázdné
ulice od Michala Ajvaze?“ Autorka tématu,
uživatelka s nickem „asi“, píše: „Já jsem če-
kala, že to bude něco podobně kouzelného
jako *Druhé město*, což je jedna z mých nej-
oblíbenějších knih, ale byla jsem zklamaná.
Skvělé nápady vystřílené do prázdna v pří-
běhu, kterému nešlo věřit. Spíš to na mě pů-
sobilo jako próza pro děti.“ Uživatel „kygiss“
odpovídá: „Já jsem zarytej ajvazovec a *Práz-
dné ulice* mě nadchly; prvních 300 stran jsem
přečetl první večer, co jsem tu knihu dostal.
Jeho psaní se prostě vyvíjí a někomu se to
nemusí líbit – myslím, že zvláště posledními
dvěma prozaickými knihami si Ajvaz plní
dlouholetý sen (viz „povídka“ *Kapitoly z Ná-
vratu starého varana*) o dobrodružném (fan-
tastickém, detektivním, špionážním) romá-
nu zkříženém s filosofickým traktátem, ese-
jemi o umění a kdovíčím ještě. – A pokud se
ti *Prázdné ulice* nelíbily, tak *Cestu na jih* ani
nečti, tam je tato tendence myslím ještě pa-
trnější. – Mě na *Prázdných ulicích* zaujala pří-
tomnost reálného historického pozadí, mys-
lím určitější než v dřívějších knihách; četl
jsem to tak trochu i jako román o životě za
normalizace a zrovna tyhle pasáže na mě vel-
mi emocionálně zapůsobily.“

Dochází tu k něčemu, co můžeme snad
nazvat „kolektivní recenze“, což je fenomén
specificky internetový (tištěná média sice ob-
čas uveřejňují vedle sebe dvě protichůdné re-
cenze na stejné dílo, spíš výjimečně pak mů-
žou zveřejnit následnou polemiku s původní
recenzí, nikdy však nejde o takto kolektivní
záležitost).

4 – Weblogy

Dále se budeme zabývat weblogy, zkráceně
blogy. Lze je velice jednoduše charakterizo-
vat jako internetové zápisníky (název vznikl

zkratkou slov „web log“, tedy právě „internetový zápisník“), sloužící často jako „deníček“ jednoho uživatele (ovšem objevují se i kolektivní blogy), který je ovšem přístupný širokému publiku. Jde o fenomén ryze internetový, ačkoli za předchůdce blogů někteří považují třeba tištěné pamflety vznikající zvláště v první polovině 17. století - Amanda Griscom v nich nachází jevy podobné novým médiím, konkrétně interaktivitu a hypertextualitu (protože jednotlivé pamflety na sebe často navzájem reagovaly a odkazovaly, často polemicky, jeden k druhému).⁷⁵ Weblogy se staly populární po roce 1999, kdy se rozšířily jednoduché redakční systémy, umožňující prakticky každému člověku s připojením k internetu založit si vlastní blog.

Blogování je populární i v České republice a najdeme taky řadu blogů věnovaných literatuře. Často slouží svým tvůrcům ke zveřejňování vlastní, především básnické tvorby, případně k publikování oblíbených veršů dalších autorů (viz například blog básníka Milana Děžinského⁷⁶) nebo ke glosování literárního dění (blogy Pavla Kotrly⁷⁷ či Ondřeje Lipára⁷⁸).

Vznikají také zajímavé projekty na pomezí tištěné a internetové literatury. Zvláštní pozornost věnujeme blogu Martina Fendrycha⁷⁹, který zde na pokračování zveřejňoval svůj román *Slib, že mě zabiješ*, do jehož knižního vydání následně zahrnul i komentáře návštěvníků blogu k jednotlivým kapitolám. Po dokončení a vydání románu Fendrych na svém blogu publikuje další svoji literární tvorbu, hlavně poezii.

Komentáře k Fendrychovým příspěvkům vesměs nelze označit za literární kritiku, jedná se spíš o impulzivní dojmy. Pro ilustraci uvedeme část komentáře uživatelky s přezdívkou „Romana“, který patří k nejobsažnějším: „Tak jsem tady přečetla první povídku - jednou jsem prolétla pár veršů. K veršům teď nic, ale některé vůbec ne špatně. A povídka skvělá. Trochu Škvorecký, na 40cátníka poněkud ujeté výrazivo i myšlení, ale dobré! lehké, čtivé, žádná křeč...“⁸⁰. Stej-

ná uživatelka se v jiném příspěvku pokusila reflektovat vztah literatury a nových médií: „Tak nevím, ale mám dojem, že blog ze své podstaty moc společného s literaturou nemá. Jestli se nepletu, tak je to něco na způsob elektronického deníku a do toho si můžete psát co chcete.“ Uživatel „René“ na to reagoval: „Myslím, že je nad slunce jasné, že nám tu pan Fendrych tentokrát servíruje supr povídky, normální povídky, co by mohly vyjít knižně (a doufám, že vyjdou). Takže vaše úvahy, co je a není blog jsou jaksi mimo mísu.“ Celkově je třeba říct, že z pohledu literární kritiky nepřináší komentáře na Fendrychově blogu nic podstatného.

Na principu „blogového románu“ je založen i projekt zpravodajského serveru iDNES „Napište knihu s Vieweghem“⁸¹ - čtenáři blogu pod patronátem spisovatele Michala Viewegha stvořili kolektivní román s titulem *Srdce domova*. Rovněž básník (a spoluzakladatel literárního časopisu *Weles*) Vojtěch Kučera psal a publikoval svoji zatím poslední sbírku *Nehybnost* na svém stejnojmenném blogu⁸² - ovšem pochopitelně za nesrovnatelně menší pozornosti médií. Za svébytného literáta můžeme považovat i před časem velice populárního, dnes už téměř neaktivního blogera s přezdívkou Ostravak Ostravski⁸³, jehož glosy psané ostravským dialektem vyšly také knižně. Svérázným projektem je „trojblog“ spisovatelů Martina Reinera, Ivana Wernische a Petra Stančíka, kde si tři zúčastnění psali „ženách, vesmíru, nemocech a tak“⁸⁴.

V této práci se však zabýváme literární kritikou, a proto se podrobněji podíváme pouze na blogy vztahující se k našemu tématu.

Jako první probereme blog Petra Motýla a jeho přátel **Čmelák a svět**⁸⁵, jehož činnost se zastavila na jaře roku 2009. Jeho tvůrci ho označují spíš za časopis než blog (Čmelák a svět dokonce v letech 2000 až 2004 vycházel v tištěné podobě). Vedle mnoha dalších rubrik věnovaných beletrii, výtvarnému

umění, ale i reportážím z literárních akcí, tu najdeme rubriku „Knižní hlídka“, kde vycházely recenze především z pera Petra Motýla, Zdeňka Mitáčka (který má i svůj vlastní blog⁸⁶) a Jakuba Grombíře. V roce 2009 bohužel nevyšla recenze ani jedna, ale v historii blogu/časopisu je jich dost na to, abychom Čmeláka a svět mohli vnímat jako součást internetové literární kritiky. Nejpozoruhodnějším kritikem se tu jeví být Petr Motýl, který ve svých recenzích současných českých knížek (namátkou *Je hlína k snědku?* Jakuby Katalpy nebo *Selský baroko* Jiřího Hájíčka) vyslovuje velice rázné, až radikální, ovšem pečlivě vyargumentované soudy. Internetové prostředí nabízející neomezený prostor svádí k různým „přidávkům“, takže Motýl například publikuje recenzi, kterou mu odmítla otisknout redakce literárního občasníku Tvar, a k ní pro srovnání připojí naskenovanou recenzi, která ve Tvaru vyšla místo jeho textu. Téměř samozřejmostí jsou zde rozsáhlé ilustrativní ukázky z recenzovaných knih, což je opět možné jedině díky nekonečnosti síťového prostoru.

Ostre kritický blog jsou **Královiny**⁸⁷ autora vystupujícího pod pseudonymem Jiří T. Král, založené roku 2008. Jeho glosy, které zároveň pravidelně vycházejí v časopise Dobrá adresa a v roce 2010 se chystá jejich knižní vydání, můžeme označit spíš za metakritiku, protože místo recenzí knih nabízí spíš „recenze“ toho, jak se o knihách a o kultuře obecně přemýšlí.

Příkladem může být glosa kritizující žánr „minirecenzí“ v týdeníku A2: „Zvláště vypečená je rubrika minirecenze, která je plná jen lehce rozepsaných anotací na knihy (i když to už přede mnou řekli i jiní). Jeden váhá, koho dřív jmenovat za příklad. Budeme nespravedliví, takže budou jenom tři. Tak třeba u sborníku Veřejná archeologie II se čtenář od Miroslavy Gregorové dozví neuvěřitelnou informaci, že „knihy je určená především pro praktikující archeology, památkáře, úředníky státní správy či studenty

archeologie.' I Andrea Fiřtíková nám o povídkách Martiny Růžičkové sdělí nevidanou věc: 'Ve všech čtyřech prózách můžeme sledovat touhu hlavních či vedlejších postav nalézt, zvětšit či uchovat si svůj životní prostor.' A popisuje-li Petr Gajdošík děj filmu Kočár do Vídně, přímo se roční v 'záložkovém jazyce': 'Z postav vytryskne jak očištný proud touhy po lásce a odpuštění, tak slepá nenávisť a zničitelná zloba'.⁴⁸

Jedna z jeho glos se dotýká i stylizace internetových textů: „Indolence zřejmě nemá žádné hranice. Pokaždé si myslíte, že hranici blbeckosti už nepůjde překonat a vida – on to někdo dokáže. Vysokou latku ovšem nyní nasadili v Britských listech, když začali používat smajlíky nejen v článcích, ale i v titulcích. A nikoli v titulcích ledajakých. Autor napíše nějakou neuvěřitelnou pitomost a přidá smajlík, aby bylo vidět, že to zřejmě nemyslí vážně. „Zločinní Češi jsou komunistickým rasistickým kontrarevolučním národem :-“), napíše Karel Dolejší a jeden se nemůže udržet smíchy. Jindy zase autor chce asi ukázat, jak je nějakou věcí pobaven: „ČR ve východní Evropě: Přesvědčujte Západ, že tomu tak není :-“), napíše Jan Čulík, ostatně mistr v oboru, jak dokládá jiný jeho výtvar: „70 procent evropských absolventů anglických vysokých škol nesplácí půjčky na školné :-“). Nelze se ubránit dojmu, že jde o moc zdařilé ukázky skutečnosti, že články je možné psát nejen perem, ale i lopatou. A co teprve když nám Čulík sděluje: „Český stát si samozřejmě může odhlasovat norimberské zákony. Odvolávat se na to, že zákony schválil parlament, a tak cizinci budou deportováni, případně (uvidíme, zda na to dojde :)) půjdou do plynu. :) Sledujte ale, jak na to bude reagovat vnější svět.“ Takové věty si snad není možné vysvětlit jinak, než že redakce Britských listů už byla do plynu transportována, samozřejmě rajskeho.⁴⁹ (Dodejme jen, že Králem popisovaný jev je symptomatický pro celé internetové prostředí a nabývá na intenzitě, čím víc se vzdalujeme od „tradičního pólu“, jaký reprezentují například právě

Britské listy. Králova nevole by jistě nebyla tak silná, kdyby na „smajlíky“ narazil na literárním serveru, kde je podobná stylizace příspěvků brána jako norma.)

Podobně kousavý je kritik skrytý za přezdívku **Malý čtenář**⁵⁰, který si svůj blog založil v roce 2003. V současnosti je tento blogger, zdá se, neaktivní. „Malý čtenář“ se (vedle jiných, mimoliterárních témat) zabýval hlavně jazykovou stránkou textů. V roce 2009 například s velkou dávkou sarkasmu rozebírá stylistickou neobratnost autorů publikace *Sociální fobie: Jak překonat nadměrný stud*⁵¹. Malý čtenář se věnoval i reflexím práce překladatelů literárních textů či kritice médií (zase především z pohledu zacházení s jazykem).

Další kritický blog má název **Šumařův sumár**⁵² a existuje od roku 2005. Příspěvky jsou v něm rozděleny do několika rubrik, z nichž jedna, nazvaná „Šumařův kritický literární“, je přímo zasvěcená literární kritice. V Šumařových příspěvcích se projevuje stylistická benevolence, kterou forma „internetového deníčku“ umožňuje; například jeho text o románě Harukiho Murakamiho začíná: „Tohle ještě není oficiální recenze na Sputnik Sweetheart, ale takové ty myšlenky, co mě napadaly při čtení dalšího románu japonského prozaika, který bývá označován za jednoho z největších spisovatelů současnosti.“ A končí slovy: „P. S.: Ghostdog navíc říká, a má pravdu, že je v knížce málo koček.“ Ovšem dodejme, že mezi těmito dvěma neformálními pasážemi se nachází recenze erudovaná a naprosto srovnatelná s texty zavedených tištěných kritiků. V roce 2009 napsal Šumař sedm recenzí, což není mnoho, ale přesto můžeme říct, že jde o jednoho z mála českých bloggerů, který se klasické literární kritice věnuje dlouhodobě a řekněme i konzistentně.

Poslední blogger, kterému se budeme podrobněji věnovat, je Jakub Vaníček, mimo jiné redaktor dříve zmíněného Deníku referen-

dum. V **Literárním zápisníku Jakuba Vaníčka**⁵³, který vznikl v polovině roku 2009, najdeme texty psané přímo pro blog i texty převzaté z Vaníčkovy domovského deníku. Články jsou rozdělené do rubrik Úvahy, Recenze, Kritiky, Interpretace a Komentáře a na rozdíl od textů na většině ostatních blogů jsou všechny nějakým způsobem literárně kritické.

Jeden z příspěvků reflektuje reflexi české literární kritiky, konkrétně anketu mezi českými kritiky, kterou uspořádal server iLiteratura a kterou se podrobněji zabýváme v kapitole 4.2. Vaníček píše: „Jak jsem napsal do komentářů téhle potrefené ankety: jako by zavrhovala jednu epochu české literatury/kritiky, jako by to byl poslední povzdech nad krajinou zmizelou v dále. Nějak mi z toho vyplývá, že jména, která mají zvuk, všichni ti Peňasové, Hyblerové a Chuchmové, krásně tu krajinu na přelomu 80./90. obýdli a nyní, o dvacet let později, stojí jako slavné sochy. A proti nim se buď mdle, anebo s jistou vervou vrhá nová generace těch bezejmenných recenzentů a kritiků z A2, E15, z iliteratury, z Tvaru atd. Tak do práce, soudruzi!“⁵⁴ Z tohoto Vaníčkovy názoru vyzdvihneme dva momenty: že očekává (zřejmě revoluční) změnu v literární kritice a že nedělá kvalitativní rozdíly mezi kritikou v tisku a na internetu (jak vyplývá z výřezu titulů v závěru).

Vaníček si zároveň vypěstoval pravidelný okruh čtenářů, kteří jeho texty doplňují komentáři, a pod články tak vzniká na internetové prostřední nadprůměrně kultivovaná diskuze. Ukázkovým příkladem je polemika pod Vaníčkovou recenzí na sbírku Z Miroslava Fišmeistera⁵⁵. Jak napovídá titlek „Obálka jedovatá, obsah bídný. Fišmeister“, recenze byla krajně negativní (končila otázkou „Co vedlo nakladatele k tomu, aby tohle vydal?“), což by jinde bezpochyby vzbudilo rozjitřené reakce básníkůvých zastánců (v případě neznámého autora pak vůbec žádné reakce). Ovšem diskuze na Vaníčkově blogu byla sice místy vyhrocená, ale racionální a obešla se bez osobních výpadů. Zúčastnil se jí i sám

básník Fišmeister (pod přezdívkou „Henry Psanec“), který Vaníčka požádal o svolení, aby jeho recenzi mohl publikovat na svých stránkách. Vaníčkovi napsal i básník Petr Král: „Milý Jakube, tušil jsem, že jste spíš ideolog, ale z toho nutně nevyplyvalo, že jste takhle amúzický. Reagujete bohužel jako pravý (stalinský) cenzor: to, co VÁM nic neříká, je blábol a nemá právo na existenci. Radím zkusit se do knížky ještě podívat a zkusit do ní vniknout po boku toho, kdo ji psal, a kdo není nutně Váš nepřítel; možná objevíte svět, který Vás obohatí právě tím, čím se liší od toho Vašeho. Přeju Vám tomu klid a inspiraci, srdečně PK“. Na což Vaníček odpověděl: „Vážený pane Králi, děkuji za přání. Snažil jsem se k textu přistoupit tak, jak mě nabádáte. Bohužel se mi to nepodařilo. Ocitl jsem se proto před dilematem: mlčet, anebo vyjádřit své odmítnutí? Nemyslím si, že by nutně musela být každá reakce vedena v poli plného otevření se Jinakosti, Neznámému, Neuchopitelnému atd. Dokonce bych řekl, že nám chybí odvaha něco odmítnout zcela a definitivně - což samozřejmě neznamená, že jednou provždy zavrhneme i toho, kdo text napsal. Když jsem si přečetl přirovnání ke stalinskému cenzorovi, sevřelo se mi srdce, jak se říká. Hájit se mohu pouze takto: na rozdíl od stalinského cenzora nepíšu s vědomím, že za mnou stojí zločinný mocenský aparát, čekající na rozkaz. Teprve ten totiž dělá cenzora cenzorem. Zdravím také srdečně, JV“ Tuto obsáhlou citaci necháváme zaznít proto, abychom ilustrovali, že i v prostředí ryze internetovém lze vést kultivovanou polemiku, které určitá emocionálnost a osobní přístup nemusejí být na škodu.

Celkově musíme s jistým překvapením poznamenat, že ačkoli se formát weblogu zdá být ideálním pro publikování recenzních textů a vyprofilování zvučného kritického hlasu (nabízí se srovnání se Šaldovým zápisníkem, revue jednoho autora), jen málo českých blogů se touto cestou vydalo, případně se na ní udrželo. Zajímavé je, co o blozích říká

Martin Stohr z nakladatelství a časopisu Host: „Některé recenze na bloggerů zaujmou, ale mám záhy pocit, že to píše jeden a týž typ intelektuálních kutilů, kteří jsou rádo by nekonvenční, ale jejich myšlenkové figury jsou jak přes kopírák.“⁹⁶

5 – Diskuzní servery

Na cestě od tradičních k novým médiím se teď dostáváme až k druhému pólu, k formě ryze internetové, nejvíc odpoutané od tradičních forem psaní o literatuře. Budeme mluvit o diskuzních serverech. Jak jsme si ukázali, i v literárních serverech existuje redakce tvořící pravidelný výběr toho nejlepšího a takový systém hodnocení sloužící k hierarchizaci příspěvků; v blozích zase dominuje osobnost blogera vysílajícího sdělení svým publikům, tedy princip známý z tradičních médií. Ale internetové diskuze jsou v tomto ohledu skutečně síťové – nejen ve smyslu umístění na síti (tedy internetu), ale i ve smyslu koexistence uživatelů v decentralizované, víceméně rovnoprávné síti bez zřejmého centra. Z toho vyplývá vzrůstající vliv dialogu na úkor monologu.

Zároveň však, zdánlivě paradoxně, na diskuzních serverech nepanuje anarchie bez jakéhokoli řádu, protože sama komunita se stará o udržování kultivovaného prostředí. Lapidárně to vyjadřuje prohlášení na úvodní stránce diskuzního serveru Nyx: „Nehraje se si na systém pro každého – stačí nám být serverem pro tu část lidí, kterým se podařilo pochytit alespoň základy slušného chování – tohle by mělo být jasné každému, kdo by se na Nyx chtěl dostat.“⁹⁷ Kdo se tedy chce do podobné komunity dostat, musí se zaregistrovat, a předtím, než je mu umožněn přístup, musí aspoň krátce zdůvodnit, proč má zájem na server vstoupit, aby správci komunity věděli, koho pouštět mezi sebe.

Koexistují tu tedy dva protikladné principy – decentralizovaná síť, a na druhou stranu „hradby“ chránící tuto síť před okolní

Prosíme vystříhněte orámovanou část a přilepte ji za stranu 32.
Patří k článku na str. 32!

Doležal Valentin
(1838–1889), pekař,
majitel domku
40/141, byl muž
vysoké postavy,
pracovitý, šetrný
hospodář. Oženil se
r. 1862 s Veronikou,
dcerou pekaře
Josefa Jadrníčka,
hodnou a přívětivou
ženou. Manželství
bylo požehnáno
velmi četnou rodinou
(16 dětí), která však
skoro celá byla
schvácena
v mladistvém věku
zhoubnou plicní
nemocí (Oldřich
zahradník,
Ferdinand, Otakar,
Inocenc aj.)...

Zopakujeme vyjádření
uživatele „Fina“, které
jsme citovali už
v úvodu této práce:
podle „Fina“ se
v klubu objevují
„šéfredaktorka
webového literárníku
(myšlena jistě Jitka N.
Srbová – pozn. Š. K.),
překladatelka,
editorka / korektorka,
překladatel, dost
možná jeden
z nejlepších mé
generace, novinář
a básník, básník,
literát, jedno nyxové
id, o němž sice
nevím, co dělá, ale
z klubů věnovaných
češtině vím, že
češtinu rozhodně
zvládá“.

virtuální realitou. Pokud bychom zkoumali internet v širším kontextu, zjistíme, že síť sítí není zdaleka tak demokratická, jak se domnívali internetoví optimisté zvláště v 90. letech 20. století (tuto skutečnost popisuje například studie Jacka Goldsmitha a Tima Wu *Kdo řídí internet? Iluze o světě bez hranic*⁹⁸, faktickou nerovnost uživatelů serveru Totem popisuje i Marina Oplatková ve svojí diplomové práci⁹⁹). My se ale tomuto sociologickému pohledu na internet věnovat nebudeme, proto se omezíme jenom na toto stručné konstatování.

Diskuzních serverů existuje v českém prostředí několik, my se zaměříme na dva, které považujeme za hlavní a nejdůležitější, Nyx a Okoun.

Začneme serverem **Nyx**¹⁰⁰. Jak jsme zmínili v předchozích odstavcích, pro vstup na tento server (a setrvání na něm) platí určitá pravidla, což zajišťuje kultivovanost příspěvků a na druhé straně v internetové komunitě vyvolává nařčení z elitářství, případně cenzury¹⁰¹.

Nyx nabízí nekonečnou škálu témat, o kterých lze diskutovat; my se zaměříme na diskuze o literatuře.

V sekci „Literatura“ najdeme několik desítek diskuzních klubů. Jedním z nich je klub „Vaše knižní recenze“¹⁰², který vznikl v roce 2004 a založil ho uživatel „Mutoid“ s cílem vytvořit ostatním uživatelům Nyxu publikační platformu pro jejich literárně kritické texty. Už z „Mutoidova“ úvodního prohlášení je však zřejmé, že klub zůstal na úrovni ryze amatérského psaní bez skutečného literárně kritického přemýšlení: „promazávat se my nic nechce protože se my to fuckt nechce pročitat, a přes prázdniny čekejte že to tady budu spravcovat jen letmo..... takže sem házejte jenom nějakou recenzi a pak na ni reagujte, a nestyďte se vždyť tady de o to aby si každej vylil srdíčko a řekl jak na něj ta a ta kniha zapůsobila.“¹⁰³

Daleko zajímavější je klub „Wittgensteinovy lyrické denunce z nakladatelského

podsvětí“¹⁰⁴, který založil uživatel „Wittgenstein“ v roce 2009 a spolu s ostatními členy zde publikuje glosy z literárního života a odkazy na zajímavé články z médií (tištěných i online). Členové klubu mají často zázemí v tištěné kultuře, „Wittgenstein“ sám se podle vlastních slov živí jako knižní překladatel, uživatel s nickem „Theo_Phil“ přispívá do kulturního týdeníku A2, další členové v diskuzích odkazují ke svým osobním kontaktům s osobnostmi z prostředí nakladatelství či literárních časopisů...

Další zajímavý diskuzní klub „Těžký život básníků“¹⁰⁵ založila v roce 2006 Jitka N. Srbová vystupující pod nickem „Natasha“ (jde o již zmíněnou šéfredaktorku internetového časopisu Wagon). I tady se virtuálně schází společnost, již můžeme v kontextu internetových diskuzí označit za elitní. Zopakujeme vyjádření uživatele „Fina“, které jsme citovali už v úvodu této práce: podle „Fina“ se v klubu objevují „šéfredaktorka webového literárníku (myšlena jistě Jitka N. Srbová – pozn. Š. K.), překladatelka, editorka / korektorka, překladatel, dost možná jeden z nejlepších mé generace, novinář a básník, básník, literát, jedno nyxové id, o němž sice nevím, co dělá, ale z klubů věnovaných češtině vím, že češtinu rozhodně zvládá“.

Za recenzi lze označit například „Nathin“ zápis o autorském čtení básníka Petra Hrušky – ocitujeme z něj jen jeden odstavec: „A když si tak včera dramaturgicky promyslel (samozřejmě tedy nevytváří to kouzlo nahodile...) svoje čtení jako kombinaci textů osmiletého Petra Hrušky, který se již v té době projevoval jako veskrze geniální pozorovatel, a básní současného Petra Hrušky o rodině a dětech, vezl nás mezi radostí a dětskou průzračností a nezamýšlenou naivitou, a dospělým vnímáním světa - místy bolestným, místy odhalujícím roztomilé absurdity, a pak zas *hruškovsky* laskavým...“ Na její příspěvek reagoval například uživatel „Ubik“: „To rád slyším, neb jednou jsem Hrušku slyšel v místě jeho (a mého) bydliště a najednou jeho texty promlouvaly podivně

cize a příliš pateticky. Ale musím poznamenat, že jsem tehdy přišel po začátku a musel odejít před koncem. Je to jinak jeden z mála lidí, který dokáže vystihnout nepatetickou patetičnost Ostravy.“ Tímto způsobem můžou vznikat mnohostranné „kolektivní recenze“, jak jsme zmínili už v oddíle o literárních serverech.

Srovnání klubů „Vaše knižní recenze“ a „Těžký život básníkův“ předvádí jeden z hlavních fenoménů síťového prostředí – nadprodukci, v níž musí čtenář dlouho hledat a pečlivě vybírat, než narazí na hodnotný obsah.

Další diskuzní server je **Okoun**¹⁰⁶, který není tolik uzavřený jako Nyx (při registraci například člověk nemusí zdůvodňovat, co ho na server přivedlo). V sekci „Literatura“ najdeme přes třicet diskuzních klubů, z nichž vybereme klub „Umberto Eco“, založený v roce 2004 uživatelem s přezdívkou „Douglas“ (pod tímto nickem vystupuje filmový kritik a teoretik Radomír D. Kokeš). Klub je, jak napovídá jeho název, věnovaný dílu Umberta Eca a vybrali jsme ho především proto, že zde rozběhla zajímavá metakritická polemika¹⁰⁷ nad článkem Jana Jandourka o Ecovi v deníku MF DNES¹⁰⁸.

Rozpoutal ji uživatel „Richard“ krátkou invektivou: „Bohuzel je to opet typicky Pindourkuv zurnalisticky zvast...:-(“ Uživatel Wittgenstein (shodou okolností autor diskuzního klubu na Nyxu, jež jsme zmínili v předchozím oddíle) ho požádal, aby svoje tvrzení zdůvodnil. Po kratší výměně názorů mezi „Richardem“, Wittgensteinem“ a několika dalšími uživateli napsal „Richard“ podrobnou kritiku Jandourkova článku – tento příspěvek má bezmála 11 000 znaků (tedy víc než šest normostran), což je v kontextu internetových diskuzí délka mimořádná. Pak se do diskuze vložil sám Jan Jandourek – pod přezdívkou „edgar“ – a napsal podobně dlouhý příspěvek (přes 10 000 znaků), v němž kritizoval „Richardovu“ kritiku. Na něj reagovali další uživatelé, s nimiž Jandou-

rek ještě nějakou dobu diskutoval, než svůj pobyt v klubu ukončil závěrečným delším příspěvkem (přes 4000 znaků). Celá polemika byla velice emotivní a nevyhnula se ani osobním urážkám (viz hned úvodní „Richardovo“ překřtění kritizovaného autora na „Pindourka“), většinou se však všichni diskutující drželi racionální argumentace, místo se dokonce přiblížili vědeckému diskursu (například v syntaktickém rozboru Jandourkova textu) a otevřeli několik zajímavých témat, jako je vztah díla (v tomto případě díla Umberta Eca) a jeho mediálního obrazu. Samozřejmě i tato polemika odpovídá postřehu Milana Kundery: „V polemice je diskuze proměněna v polemiku – řecké slovo pro boj. Dobrat se pravdy se stane náhle méně důležité než položit toho druhého na záda.“¹⁰⁹ Přesto však tento metakritický „boj“ patří k neplodnějším debatám nejen v kontextu diskuzních serverů.

Závěr

„Hranice mezi oficiální a neoficiální literaturou se v tu dobu nevyhnutelně musely setřít,“ píše Michail Bachtin. Jsme v době postmoderny, v první dekádě třetího tisíciletí svědky jevu srovnatelného s kvasem vysokého a nízkého na prahu novověku? Může komunita uživatelů internetu druhé generace oplodnit kulturu podobně jako karnevalové společenství ve středověku? Takové otázky stály u vzniku této práce a nyní se k nim vracíme obloukem vyklenutým přes internetovou literární kritiku, kterou jsme si jako jednu z oblastí obsahů nových médií vybrali za materiál k prozkoumání.

Nejdřív jsme předmět našeho zájmu zahrmovali kontextem mediálních studií, zvláště tradicí technologického determinismu a využili k dalšímu výzkumu například teze Marka Postera. Exkurzí do vývoje myšlení o vysoké a nízké kultuře jsme se pak podívali na předmět našeho zkoumání v širší perspektivě.

Pokusili jsme se definovat pojem „internetová literární kritika“ a zároveň upozornit na potenciální problémy takové (re)definice. S využitím již existující ankety mezi osobnostmi tuzemského písemnictví o současné české literární kritice jsme se pak zaměřili na otázku, jestli tomuto oboru v současnosti něco chybí, popřípadě co, a jestli mu může kritika vzešlá z nových médií nějak pomoci. Zjistili jsme, že prakticky nikdo z respondentů zmíněné ankety nepovažuje stav současné literární kritiky za dobrý, a zároveň jsme s jistým překvapením konstatovali, že téměř nikdo z nich se nezmínil o existenci literární kritiky na internetu. Výhrady respondentů lze snad shrnout do dvou základních skupin (které ovšem nejsou uzavřené a vzájemně se prostupují): první zkusme za cenu zjednodušení nazvat „problémy vnější“ (sem by patřil například nedostatek prostoru v médiích), druhou „problémy vnitřní“ (jako třeba nedostatek silných kritických osobností). Pro první skupinu problémů může internet nabídnout jisté řešení jaksi ze svojí technologické podstaty (neomezenost prostoru, možnost okamžité zpětné vazby apod.), zatímco druhou skupinu problémů lze těžko vyřešit byt jen teoreticky. Ovšem právě na druhou skupinu, „vnitřní“ problémy české literární kritiky, jsme se zaměřili v další části práce.

Pokusili jsme se popsat situaci internetové literární kritiky v roce 2009, přičemž jsme vytvořili pracovní osu s hraničními póly v tištěné a internetové kultuře – jednotlivé projekty jsme pak řadili od těch svázaných s tradicí tištěné kultury (zvl. webové deníky a časopisy) přes ty kombinující rovnocenně prvky obou typů (např. weblogy) až po projekty ryze síťové (především diskuzní servery).

Zjistili jsme, že tituly v blízkosti prvního, „tradičního“ pólu mají s tištěnými médii společného opravdu hodně – jejich existence na webu má často zřejmě jenom finanční důvod, protože vydávání internetového periodika je nepoměrně levnější než vydávání tiskem; například časopis Aluze několik let fungoval v tištěné podobě a na síť se přesunul

z existenčních důvodů, aniž by přitom jakkoli změnil svoji obsahovou koncepci. Podobný důvod zřejmě měli i bývalí redaktori Literárních novin, když na síti zakládali Deník Referendum. U tohoto typu médií také jejich čtenáři očekávají standard srovnatelný s tištěnými periodiky, a když ho redakce ne naplní, může čelit kritice (jak ukázala třeba glosa blogera Jiřího T. Krále namířená proti používání „smajlíků“ v titulcích článků na Britských listech).

V této skupině, svázané s tradicí tisku, jsme našli několik pozoruhodných projektů nebo osobností, existujících do jisté míry na periferii českého literárního života (jak ho reflektují tištěná média). Nejvýraznější z nich je pro nás projekt iLiteratura, skýtající i v kontextu tištěných periodik mimořádnou sumu informací a kritických reflexí současné literatury.¹¹⁰ Jak se později ukázalo při vyhodnocení naší ankety mezi nakladateli a zastupci internetových projektů, iLiteratura je nejčtenější literární web mezi respondenty z obou skupin.¹¹¹ Dále jmenujme osobnost Jana Čulíka z Britských listů, který dlouhodobě reflektuje českou literaturu a ve sledovaném období jeho recenze na knihu *Bílejší kůň*, *žlutý drak* dokázala, že kritický ostrovtip nemusí být svázaný s etablovanými tradičními médii. Při postupu po ose směrem k ryze internetovému prostředí jsme se setkávali s osobnostmi (většinou mladší či střední generace), které se zcela přirozeně pohybují v síti sítí a neopouštějí ji ani poté, co proniknou do tištěných médií. Je to například Ladislav Zedník (alias „egil“), Jakub Vaníček, Jitka N. Srbová (alias „Natasha“) nebo Radomír D. Kokeš (alias „Douglas“).

Zmínkou dvou posledně jmenovaných se dostáváme až k onomu síťovému pólu, do prostředí diskuzních serverů, kde najdeme osobnosti intelektuálně dostatečně „vysoko“, aby překročily potenciální laťku nastavenou kulturou tisku, a přitom osvěživě „nízko“, aby je nezasáhlo „olympanské pohrdání většinovým vkusem“, na něž si Viktor Šlajchrt stěžuje ve výše zmíněné anketě.

Snad lze na podobných serverech najít „vzrálé osobnosti, které hovoří samy za sebe, aniž by se spojovaly s učenecnými či uměleckými klakami a klany“ (abychom ještě jednou citovali Viktora Šlajchrtu).

Když Jovanka Šotolová vypočítává specifika internetových textů, píše: „Přinášejí pohotovější a pro mě jednoznačně dostupnější informaci než tištěná periodika, umožňují srovnání, je možné informace ověřit nebo doplnit z více zdrojů... samé výhody.“ Tím se mimoděk dotýká na důležitosti „vysoké“, tištěné kultury, již jsme doposud nezmínili. Každý, kdo se pohybuje v prostředí internetu, totiž musí ověřovat, vybírat, srovnávat. Pro člověka bez kvalitního základu z oblasti tištěné kultury (kam počítáme i systém školního vzdělávání) se internet stane nepřehledným labyrintem a jeho výhody se okamžitě změní v nevýhody. Je tedy zřejmé, že bez terciární oblasti médií, bez masové komunikace, by síťová média nemohla smysluplně existovat a internetová literární kritika (byla-li by jaká) by se stala nesrozumitelnou změť výkřiků bez začátku a konce.

Na druhou stranu pokud člověk kultivovaný tištěnou literaturou najde svůj individuální klíč k uspořádání internetového chaosu, objeví prostředí, které může „vysokou kulturu“ zpětně obohatit svojí karnevalovou živelností a nespoutaností. Zmíníme na závěr slova Jitky N. Srbové: „Není totiž pravdou, že by nebylo možné docílit na internetu kvalitní reflexe, že neprobíhají poučené debaty. O slovo se tu někdy bojuje se stejnou vehemencí jako v tradičních, papírových médiích. Nevýhodou je samozřejmě pomíjivost a jistě i malá prestiž. Na internetu se zkrátka musíme více snažit, aby nás někdo začal brát vážně.“

Poznámky

¹ BACHTIN, Michail Michajlovič. *Francois Rabelais a lidová kultura středověku a renesance*. Vyd. 1. Praha : Odeon, 1975. 406 s. (str. 64)

² tamtéž (str. 13)

³ ECO, Umberto. *Skeptické a těšitelé*. 2. vyd. Praha : Argo, 2006. 367 s. ISBN 80-7203-706-4

⁴ TRÁVNÍČEK Jiří. Odvyprávět současnost: Fendrychův blogoromán o generaci svobodných, leč ztracených. *Host*. 2009, roč. 25, č. 8, s. 71 – 72. ISSN 1211-9938

⁵ OPLATKOVÁ, Martina. *Internetový kulturní časopis Totem a komunita kolem něj*. Praha : Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky, 2004. 67 s. Vedoucí diplomové práce: Tomáš Mrkvička

⁶ ŠVEC, Štefan. Krize české literatury. *Britské listy* [online]. 2008-03-31. [cit 2009-12-27] Dostupný z WWW: <http://www.blisty.cz/art/39866.html>

⁷ ŠVEC, Štefan. Krize české literatury. Pár povrchných marketingových keců. *Britské listy* [online]. 2008-03-31. [cit 2010-03-31] Dostupný z WWW: <http://www.blisty.cz/art/39866.html>

⁸ KOLÁŘOVÁ, Jitka. Česká literární kritika očima zainteresovaných. *iLiteratura* [online]. 2009-09-28. [cit 2010-03-31] Dostupný z WWW: <http://iliteratura.cz/clanek.asp?polozkaID=24967>

¹ <http://www.dobraadresa.cz>

¹⁰ <http://www.czlit.cz>

¹¹ <http://www.iliteratura.cz>

¹² Jde o odpověď do dotazníku, který jsme rozeslali zastupcům síťových médií. Podrobnější anketu představíme v kapitole 6.

¹³ ŠOFAR, Jakub. Česká literatura a internet. *Portál české literatury* [online]. Nedatováno. [cit 2010-03-31] Dostupný z WWW: http://www.czlit.cz/main.php?pageid=25&PH_PSESSID=406eb9fa459a437d379c64c5f8d0ac45

¹⁴ tamtéž

¹⁵ KOTRLA, Pavel. Zapisník Pavla Kotrly : Návrat do minulosti. *Host*. Roč. 20. č. 7, s. 27. ISSN 1211-9938

¹⁶ OSVALDOVÁ, Barbora (red.). *Zpravodajství v médiích*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2001. 155 s. ISBN 80-246-0248-2

¹⁷ <http://archiv.ucl.cas.cz/>

¹⁸ <http://www.inext.cz/texty/>

¹⁹ <http://www.obracena-strana-mesice.cz/>

²⁰ OSVALDOVÁ, Barbora (red.). *Zpravodajství v médiích*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2001. 155 s. ISBN 80-246-0248-2

²¹ <http://www.novinky.cz/kultura/salon/>

²² <http://zpravy.idnes.cz/kavarna.asp>

²³ <http://hostbrno.cz/casopis.php>

²⁴ <http://www.tydenika2.cz/>

²⁵ OSVALDOVÁ, Barbora (red.). *Zpravodajství v médiích*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2001. 155 s. ISBN 80-246-0248-2

²⁶ <http://www.inext.cz/texty/Book/skript.html>

²⁷ <http://www.blisty.cz/>

²⁸ <http://neviditelnypes.lidovky.cz/>; jde mimochodem o první čistě internetový deník na českém internetu

²⁹ viz heslo na Wikipedii: http://cs.wikipedia.org/wiki/Britsk%C3%A9_A9_listy cit. 2010-03-09

³⁰ <http://www.blisty.cz/list.rb?id=38>

³¹ Dodejme, že čtyři dny před zveřejněním na Britských listech Krizi české literatury publikoval tištěný čtrnáctideník A2. Vzhledem k tomu, že Švecův text podnítil celkem rozsáhlou diskuzi (alespoň v kontextu českých kulturních periodik), bylo by zajímavé zjistit, kolik diskutujících si ho přečetlo v „Ádvojece“ a kolik v Britských listech.

³² <http://www.blisty.cz/art/47011.html>

- ³³ VEJLUPEK, Miroslav. Literární časopisy patří na internet. *Britské listy* [online]. 2009-06-26. [cit 2010-04-11] Dostupný z WWW: <http://www.blisty.cz/art/47610.html>
- ³⁴ ČULÍK, Jan. Nečekejte zázraky, ale spisovatelské řemeslo autorka zvládla. *Britské listy* [online]. 2009-09-17. [cit 2010-04-11] Dostupný z WWW: <http://www.blisty.cz/art/49000.html>
- ³⁵ KUČERA, Štěpán. *Vietnamka? To si nekupuj to jsou kliše...* Říkal jsem tátovi. *Dobrá adresa* [online]. Nedatováno. [cit 2010-04-11] Dostupný z WWW: http://dobra-adresa.cz/2010/DA02_10.pdf
- ³⁶ PATOČKA, Jakub. Štěstí z šesti: Vzory Deníku Referendum. *Deník Referendum* [online]. 2009-11-29. [cit 2010-04-15] Dostupný z WWW: <http://denikreferendum.cz/clanek/154-stesti-z-vesti-vzory-deniku-referendum>
- ³⁷ <http://denikreferendum.cz/clanek/297-i-takove-kreatury-jsou-mozne>
- ³⁸ <http://denikreferendum.cz/clanek/388-hitler-a-masaryk-loutky-v-rukach-simona-mawera>
- ³⁹ <http://denikreferendum.cz/clanek/537-reseni-pohorelickeho-pochodu-v-reci-politically-correct>
- ⁴⁰ <http://denikreferendum.cz/clanek/205-literarni-kritika-na-svestkach>
- ¹ <http://denikreferendum.cz/clanek/99-dobra-adresa-zamern-nizkeho-vkusu>
- ⁴² ŠOFAR, Jakub. Česká literatura a internet. *Portál české literatury* [online]. Nedatováno. [cit 2010-03-31] Dostupný z WWW: <http://www.czlit.cz/main.php?pageid=25&PHPSESSID=406eb9fa459a437d379c64c5f8d0ac45>
- ⁴³ tamtéž
- ⁴⁴ tamtéž
- ⁴⁵ OPLATKOVÁ Martina. *Internetový kulturní časopis Totem a komunita kolem něj*. Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky, 2004. 67 s. Vedoucí diplomové práce: Tomáš Mrkvička
- ⁴⁶ JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara. *Media a společnost*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003. 207 s. ISBN 80-7178-697-7
- ⁴⁷ Když mluvíme o profesionalitě, máme na mysli standardy tradiční, tištěné kultury.
- ⁴⁸ Jde o jednu z Motýlových odpovědí v naší anketě – viz kap. 6.
- ⁴⁹ <http://kotrla.com/frogman/index.php>
- ⁵⁰ <http://dobraadresa.cz>
- ⁵¹ PDF (zkratka anglického názvu Portable Document Format – *Formát pro přenositelné dokumenty*) je souborový formát vyvinutý firmou Adobe pro ukládání dokumentů nezávisle na softwaru i hardwaru, na kterém byly přiznány. Soubor typu PDF může obsahovat text i obrázky, přičemž tento formát zajišťuje, že se libovolný dokument na všech zařízeních zobrazí stejně. Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/Portable_Document_Format
- ⁵² ŠOFAR, Jakub. Česká literatura a internet. *Portál české literatury* [online]. Nedatováno. [cit 2010-03-31] Dostupný z WWW: <http://www.czlit.cz/main.php?pageid=25&PHPSESSID=406eb9fa459a437d379c64c5f8d0ac45>
- ⁵³ KOPÁČ, Radim. Je dobře, že internet ještě nikdo nedokázal ani trochu zkrotit: Rozhovor se Štefanem Švecem. *Portál české literatury* [online]. 23. 2. 2007 [cit 2010-03-31] Dostupný z WWW: http://www.czlit.cz/main.php?pageid=4&news_id=800
- ⁵⁴ <http://iliteratura.cz/clanek.asp?polozkaID=22185>; cit. 2010-04-27
- ⁵⁵ <http://www.iliteratura.cz/clanek.asp?polozkaID=10817>
- ⁵⁶ rozhovor pro Český rozhlas 3-Vltava; dostupný zde: http://media.rozhlas.cz/_audio/01066896.mp3; cit. 2010-04-20
- ⁵⁷ <http://www.gasbag.wz.cz/tema/index2.htm>
- ⁵⁸ <http://www.almanachwagon.cz/>
- ⁵⁹ <http://pismak.cz/>
- ⁶⁰ <http://www.littera.cz/index.php>
- ⁶¹ <http://totem.cz/>
- ⁶² <http://liter.cz/>
- ⁶³ <http://www.blueworld.cz/main.php>
- ⁶⁴ <http://epika.cz/>
- ⁶⁵ údaj je ze srpna 2009, viz: <http://www.totem.cz/index.php?it1=4>; cit. 2010-04-21
- ⁶⁶ <http://pismak.cz/>; cit. 2010-04-22
- ⁶⁷ OPLATKOVÁ, Martina. *Internetový kulturní časopis Totem a komunita kolem něj*. Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky, 2004. 67 s. Vedoucí diplomové práce: Tomáš Mrkvička; str. 35
- ⁶⁸ Bylo by zajímavé věnovat víc prostoru otázce, jestli a do jaké míry i v relativně rovnostářském prostředí internetových serverů existuje fenomén „opinion leaders“, tedy názorových vůdců usměrňujících svým hodnocením názory ostatních uživatelů.
- ⁶⁹ <http://www.totem.cz/enda.php?a=261449>; cit. 2010-04-22
- ⁷⁰ Zde autor příspěvku narazil na jeden z problémů nových médií, jak jsme popsali v kapitole 3.1. Plagiátorství kritizuje i šéfredaktorka iLiteratury Jovanka Šotolová v naší anketě – viz kap. 6. (pozn. Š. K)
- ⁷¹ Jen jako poznámku pod čarou zmíníme, že i tady se projevuje představa o vyšší kvalitě tištěné literatury – uživatel píše, že na tak dobrou báseň nenarazil „dokonce“ ani v knižních sbírkách.
- ⁷² <http://www.totem.cz/goa1.php?ot1=11&C16=112&cnts107&ButUart=%5E+Nastavit+zobrazen%ED+%5E>
- ⁷³ <http://www.totem.cz/enda1.php?a=262882>
- ⁷⁴ <http://www.totem.cz/forum/read.php?f=4&i=17157&t=17157>; cit. 2010-04-22
- ⁷⁵ GRISCOM, Amanda. Trends of Anarchy and Hierarchy. Comparing the Cultural Repercussions of Print and Digital Media [online]. c1996 [cit. 24-04-2010]. Dostupné z <http://www.cyberartsweb.org/cpace/infotech/asg/ag14.html> in: JAVŮREK, Adam. Vliv internetu na amaterizaci mediální produkce. Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2009. 98 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Jan Křeček, PhD. (str. 13)
- ⁷⁶ <http://dezinsky.bloguje.cz>
- ⁷⁷ <http://kotrla.com/pmpro>
- ⁷⁸ <http://lipar.blogspot.com>
- ⁷⁹ <http://martin-fendrych.blog.tyden.cz>
- ⁸⁰ <http://martin-fendrych.blog.tyden.cz/clanky/diskuze/2442/za-vsecko-si-muzes-sam.html>
- ⁸¹ <http://blogovyroman.idnes.cz>
- ⁸² <http://nehybnost.blogspot.com>
- ⁸³ <http://ostravak.bloguje.cz>
- ⁸⁴ <http://www.martinreiner.cz/80-blog-trojbog>
- ⁸⁵ <http://zebyry.cz/emelakasvet.cz>
- ⁸⁶ mitacek.blog.respekt.cz
- ⁸⁷ <http://www.kral.bloguje.cz>
- ⁸⁸ <http://www.kral.bloguje.cz/759838-vaclav-klaus-ten-strasny-literarni-kritik.php>; cit. 2010-04-25
- ⁸⁹ <http://www.kral.bloguje.cz/770402-prezident-benes-byl-nekrofilni-opicak.php>; cit. 2010-04-25
- ⁹⁰ <http://www.malyctenar.bloguje.cz>
- ⁹¹ Odkaz ke konkrétním glosám na tomto blogu nevádím, protože jsou všechny řazeny prostě „pod sebou“ bez další diferenciace, a všechny jsou tedy pod odkazem <http://www.malyctenar.bloguje.cz/>
- ⁹² <http://sumar.bloguje.cz>
- ⁹³ <http://jakubvanicek.bloguje.cz>
- ⁹⁴ <http://jakubvanicek.bloguje.cz/814884-anketa-okonci.php>
- ⁹⁵ <http://jakubvanicek.bloguje.cz/838676-obalka-jedovata-obah-bidny-fismeister.php>; cit. 2010-04-25
- ⁹⁶ jedna z odpovědí v naší anketě – viz kap. 6
- ⁹⁷ <http://www.nyx.cz/index.php?l=front;iurl=>
- ⁹⁸ GOLDSMITH, Jack, WU, Tim. Kdo řídí internet. 1. vyd. Praha: Argo/Dokřán, 2009. 271 s. ISBN 978-80-257-0044-0
- ⁹⁹ OPLATKOVÁ Martina. *Internetový kulturní časopis Totem a komunita kolem něj*. Praha: Karlova univerzita, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistiky, 2004. 67 s. Vedoucí diplomové práce: Tomáš Mrkvička
- ¹⁰⁰ <http://www.nyx.cz>
- ¹⁰¹ viz například: PÍRKO, Martin. Nyx: Sekta, nebo Mensa? Lupa [online]. 23. 4. 2003 [cit 2010-04-28] Dostupný z WWW: <http://www.lupa.cz/clanky/nyx-sekta-nebo-mensa>
- ¹⁰² <http://www.nyx.cz/index.php?l=topic;id=10404>
- ¹⁰³ U konkrétních diskuzních příspěvků neuvádíme odkazy, protože jsou stejné jako odkaz na celý diskuzní klub.
- ¹⁰⁴ <http://www.nyx.cz/index.php?l=topic;id=7042>
- ¹⁰⁵ <http://www.nyx.cz/index.php?l=topic;id=12507>
- ¹⁰⁶ <http://www.okoun.cz/>
- ¹⁰⁷ http://www.okoun.cz/boards/umberto_eco?f=20041222-020643; tato polemika se odehrála v roce 2005, tedy mimo časový rámec našeho zkoumání, přesto ji však do této práce zařadíme, protože patří k obsahově nejzajímavějším diskuzím nejen v rámci jednoho klubu.
- ¹⁰⁸ JANDOUREK, Jan. Ironik, který pracuje, aby nebyl ztracen. *Mladá fronta DNES*. Roč. 16, č. 11, s. B-6. ISSN 1210-1168
- ¹⁰⁹ DIENSTBIER, Jiří, DIENSTBIEROVÁ, Jiřina (eds.). *Evropan Milan Kundera*. Praha: Rada pro mezinárodní vztahy, 2010. 80 s. ISBN 978-80-254-6831-9a (str. 76)
- ¹¹⁰ Za symptomatický jev této perifernosti považujeme například epizodu z jara roku 2010, kdy iLiteratura nezískala grant ministerstva kultury a musela na čas zproplatnit přístup na svoje stránky – což je krok na českém internetu neobvyklý a troufáme si říct, že i sebevražedný. Když během několika týdnů iLiteratura získala od sponzorů a inzerentů finance potřebné k dalšímu provozu, stránky byly opět zpřístupněny zdarma.
- ¹¹¹ Ostatně i v této práci iLiteraturu používáme nejenom jako objekt výzkumu, ale i jako pramen – anketa o současné literární kritice pochází právě od sud z iLiteratury jsme citovali i recenzi na překlad Ecových Skeptiků v těšitelů v kapitole 3.3

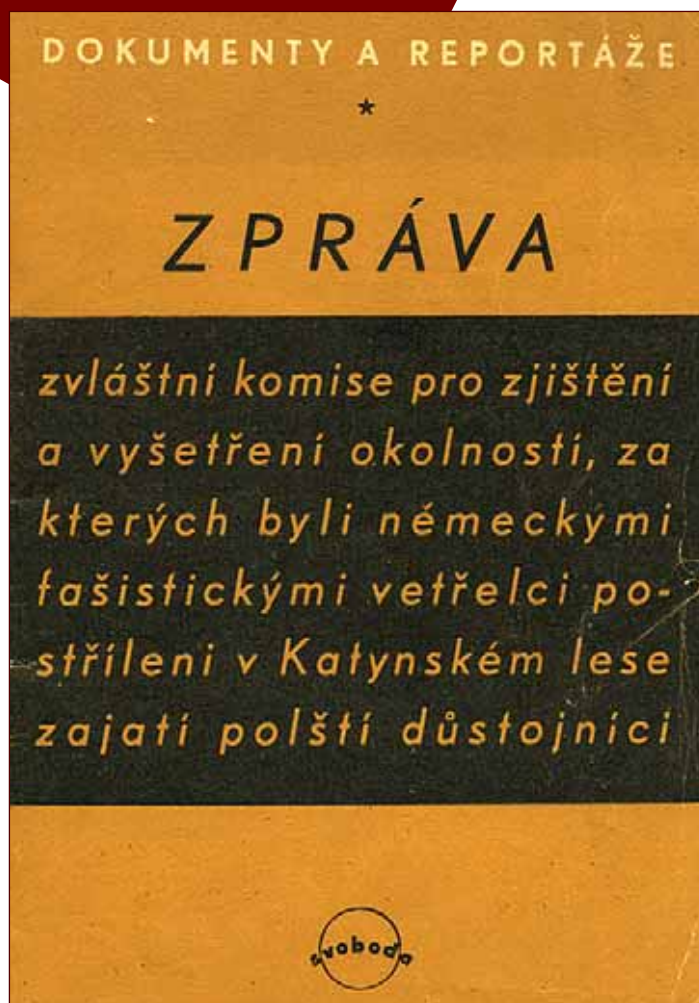
Příspěvek vznikl jako součást řešení výzkumného záměru UK FSV: MSM 002162 0841 Rozvoj české společnosti v EU: výzvy a rizika, dílčích úkolů „Role a postavení médií v české společnosti a v EU“ a „Medializace veřejného života a rozhodování“.

Osobně

Bloudění hvozdy všemi (6)

První polský katyňský zásek (důstojnická jatka) by mohl sloužit jako modelový případ pro studium propagace a agitace. Tohle si bolševici vždycky uvědomovali; v dobách, kdy mozková centra demokratických evropských stran meze lidské mysli vůbec nerozorávala, tak prodavači už to uhlířské víry měli dávno zmáknuté. V Leninových Spisech je to dokladováno dostatečně. Kdyby Vladimír Iljič nebyl revolucionář, mohl se v Americe výtečně uživit jako ovlivňovač mínění v rodícím se reklamním průmyslu. Jeho teze o „užitečných idiotech“ patří k tomu nejlepšímu, co milenci dialektiky výrobních vztahů a výrobních sil odkázali lidstvu.

Hned po skončení druhé světové války vydal Václav Prokúpek v nakladatelství Svoboda, v edici Dokumenty a reportáže, publikaci *Zpráva zvláštní komise pro zjištění okolností, za kterých byli německými fašistickými vetřelci postřeleni v Katynském lese zajatí polští důstojníci*. Vše je doloženo výpověďmi, zjištěními, doklady. „Exkurse“, jež Němci pořádali,

nedosáhly svého cíle. Všichni, kdož viděli hroby, přesvědčili se, že jde o zcela neomalenou a naprosto zjevnou německou fašistickou provokaci. Proto německé úřady učinili opatření, aby přiměly všechny pochybovače k mlčení.

Zvláštní komise má k dispozici výpovědi celé řady svědků, kteří vyprávěli, jak německé úřady pronásledovaly každého, kdo pochyboval o pravdivosti věci, nebo neuvěřil tomuto provokačnímu dílu. Taková lidé byli propouštěni z práce, zatýkáni, bylo jim vyhrožováno zastřelením.

a) doba poprav — podzim roku 1941;

b) němečtí katané postříleli polské válečné zajatce tímž způsobem, jakého používali Němci při hromadných popravách sovětských občanů v jiných městech, zejména v Orlu, Voroněži, Krasnodaru a ve Smolensku, — totiž ranou z pistole do temene.

7. Správnost vývodů ze svědeckých výpovědí a z nálezů soudní lékařské komise, že polští váleční zajatci Němci byli popraveni na podzim r. 1941, je plně potvrzena věcnými důkazy a písemnými doklady, nalezenými v katynských hrobech.

8. Popravení polských válečných zajatců v Katynském lese je aktem důsledného provádění politiky německých fašistických uchvatitelů — politiky fyzického vyhlazení slovanských národů.

Předseda zvláštní komise: člen Mimořádné zvláštní komise — člen akademie věd N. N. BURDĚNKO.

ČLENOVÉ: člen Mimořádné státní komise — člen akademie věd Alexej TOLSTOJ,

člen Mimořádné státní komise — metropolita NIKOLAJ,

předseda Věslovanského výboru — generál-poručík A. S. GUNDOROV,

předseda výkonného výboru Spolku odboček „Červeného kříže“ a „Červeného půlměsíce“ S. A. KOLESNIKOV,

lidový komisař osvěty RSFSR — člen akademie věd V. P. POTĚMKIN,

šéf hlavní vojenské zdravotní správy Rudé armády generál-plukovník J. I. SMIRNOV,

předseda smolenského oblastního výkonného výboru sovětů R. J. MĚLNÍKOV.

Smolensk, 24. ledna 1944.

52

Mezi těmi, kdo podepsali závěry sovětské komise o Katyni, byl Alexej Tolstoj, sběratel lidových pohádek a mezi válkami předseda svazu spisovatelů, užitečný idiot numero uno, či lidový komisař osvěty V. P. Potěmkín. To je správné jméno!

Jenže tohle vrtění psem se nakonec tak úplně nepodařilo. Narozdíl od mnoha jiných...

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Když to nejde horem, tak to musí jít spodem. Podstatná je předpona nej-, to, co je za ní, už není podstatné. V Jihlavě naměřili šestatřicetileté ženě 5,7 promile alkoholu – „mezi ženami nemá opilá rekordmanka konkurentku v celé České republice“. Jak je vzrušující žít v 21. století!

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Z „výbavy“ novin a časopisů zmizelo mnohé, ale jsou rubriky trvalé, hodnotné, důležité. Bez nich by to nešlo. Patří k nim i kvíz. Jeho podstatou vždy bylo spojení edukace a zábavy. Poslední dobou zábava uvolňuje místo edukaci, která přestává cílit plošně, tedy do lesa, kde je možná plno zajíců, nebo je tam naopak jen halda starých pneumatik. Naopak – útočí se konkrétně, speciálně až unikátně. Tak jsem si vypsál:

Hokejista Martin Straka poprvé reprezentoval Česko roku 1992 proti:

a) Norsku

b) Finsku

c) Švédsku

Znalost tohoto zásadního faktu pro člověka je neoddiskutovatelná. Nést ve svém mozku takto silnou informaci vyvolává nepopsatelnou libost. A scházet se s inteligentními lidmi a říkat si takovéhle krásy je přesvědčivým důkazem, o jak mnoho se nám polepšil život.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Baví mě sledovat strategie poptavatelů knih na internetových knižních bazarech. Narozdíl od slabochů, co jednou za půl roku natukají název hledané knihy a pak se kojí v naději, že někdo v koutě panenku najde, prostor ovládají siloví hráči, kteří každý den pečlivě zkopírují svých dvacet hledaných knih, protože vědí, že každý den je neopakovatelný. Hrdinové jsou však ti dělající to každý den vícekrát. Protože vědí, co je to synergický efekt.

No, nezávidím jim... Nějak se ty jejich inzeráty začínají podobat nabídkám na prodloužení penisu či výhodnému prodeji cialis.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Tak jsem se zase přesvědčil, že kulturní výstupy, aspoň ty pohyblivé, nestatické, musí mít název a člověk (divák) by to neměl opomíjet.

V sobotu 24. dubna jsem byl v Dejvickém divadle na divadle. Předtím jsem trochu požil U Rudolfinu. Myslel jsem si, že až namíste provedu teatrologický průzkum a dozvím se, na co mě kamarádi pozvali. Ale znáte to, nebyl čas. Musel jsem stihnout se ještě před zvoněním vyčurat, abych nerušil během produkce, a pak už to jelo. Vůbec jsem tomu nerozuměl, ale docela pěkné, Martha Isoová, Simona Babčáková, Jaroslav Plesl... Vztahy, jak jinak. Láska mění se v nenávisť. Muž a tři ženy + „baletící muž a žena“ znázorňující ega všech ostatních. A video mapping použitý na scéně, to mě celkem zaujalo...

Pak jsem skončil dole v klubu a zase pil hladinky. Ale nebyl jsem prdlej, jen tak trochu zádumčivej.

Doma jsem si druhý den přečetl v programu: *Žena, mění se v anděla, mění muže v bestii. Už nestačí, aby se jen nechávala milovat. I ty nejnadanější city musí ověřovat a kontrolovat, aby se nestaly záminkou pro jiné, méně krásné city a tužby. Tvůrci se mimo jiné inspirovali filmy tzv. korejského žánrového konstruktů a filmy, pro něž je typická hra s vyprávěním a časovými rovinami.* Pořád jsem tomu nerozuměl, i když jsem dávno vyplaval z vlivu hladinek.

Modrovous/suovordom (a ještě by to mělo být vzhůru nohama, ale to neumím udělat) od Pavly Tejnorové, Karla Františka Tománka a kolektivu. Teď už bych tomu měl rozumět úplně.

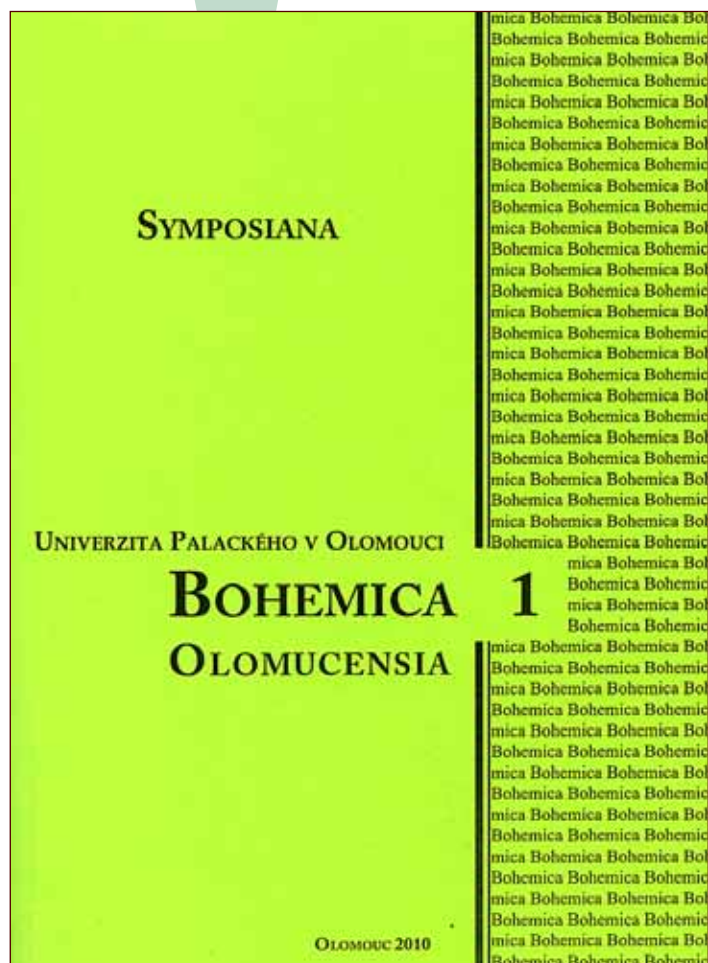
Ale obávám se, že ani název mně nepřiblížil k cíli. Aspoň vím, že to tetování, co má Babčáková na zádech, není falešné.

O několik dnů později jsem šel do Švandova divadla na „přepis“ norského filmu Barda Breiena *Kurz negativního myšlení*. Jde o světovou premiéru, za níž stojí režisér Daniel Hrbek. Handicap jedné scény se povedl výtečně nahradit pomocí světla, zdvíže a „protažené“ rampy do prvních řad. Adaptovat filmy je dneska v českém divadelnictví oblíbené. Tady se to povedlo, dokonce bych řekl, že místy je to působivější než film. Možná že když prostorem divadla duní Deep Purple nebo Johnny Cash to člověka s takto nastaveným uchem dokáže znepozornit. Ale každopádně je to libostvyvolávající představení. Jen by Michal Dlouhý v hlavní roli Geirra nemusel tak často přehrávat.

V pomyslném souboji dvou přístupů to u mě vyhrálo Švandovo divadlo. Přece jen jako správný maloměšťák se chci v divadle bavit a ne zde rozplétat uzly možností a symbolik, jak to kdo a proč myslel. Toho si dost užiju od rána do večera.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Annonce, inzertní server pro Českou republiku.

Položka: knihy, časopisy, mapy.

Poptávky.

03.05.10

KOUPIM EROTICKE FOTKY A CASOPISY S PENYSY.

Praha 10

Jó, s penysy není život marnej.

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Časopis *Biblio* (pro čtenářskou veřejnost – o knihách ze všech stran) tematizoval v čísle 5/6 mystifikaci a literární podvody. Samozřejmě se zase hrálo s kartou *Bílej kůň, žlutý drak*, Lan Pham Thi a Jan Cempírek.

Mystifikace je solí literatury (literatura je, což si pořád nějak neuvědomujeme, sama mystifikací už svou podstatou). V konečném součtu je úplně jedno, kdo co napsal a proč to napsal, podstatné je, jestli vzniklé dílo stojí za to. Důvodů k vydání se na mystifikační cestu je nespočet, nicméně aby to fungovalo, měla by být zachována podmínka, že autor by tu hru měl dohrát do konce. I když je odhalen (po nějakém časovém období), měl by s vážnou pokerovou tváří o tom punktu nediskutovat (přihlášení se k dílu je omluvitelné např. při změně politického systému, tedy pokud autor už nemůže být za svoje texty trestně stíhán).

V případě Jana Cempírka je to úplně opačně. Jeho „mystifikace“ je pouze cesta ke zviditelnění. Jakmile byl odhalen, vyskočil na scénu a začal volat: Já nejsem medvěd, já jsem Vašek. A začal hbitě rozdávat rozhovory a vystupovat, kde to šlo, protože dokud teče šťáva, tak je třeba lisovat. Jenže tohle rychlé vyhrání z kapsy vyhátní. V systému, v jakém je dnes medializace nastavena, je 14 dní staré jméno zapomenuto. V Cempírkově usoplené snaze se prosadit za každou cenu nenacházím nic sympatického, naopak, je to odvar z toho nejstrupějšího buranství. Psát „literaturu“ znamená být před ní pokorný. Být v ní „pokorný“. Stačí si přečíst jeho odpovědi na otázky redaktorů.

„Nemáte strach, že se vám tímto počinem uzavřela cesta pro vlastní publikační činnost:“

Nemám. Víím, že pokud nabídnu dobrou knížku, tak mi ji nakladatelé vydají. Je to jen na mně. (...)

Kdybyste knihu napsal pod svým jménem, myslíte, že by to ovlivnilo pravděpodobnost vaší výhry?

Zpětně viděno, asi bych tu cenu dostal. Ale podobnou knížku bych pod svým jménem nikdy nenapsal. To téma bylo účelové pro mystifikaci, i když se ta knížka psala velmi lehce.

Co se chystáte napsat dál?

Jednu knížku mám napsanou. Víím, že je dobrá, ale teď ji ještě půl roku nechám uležet.“

Co chceme od naší politické scény, když tu brázdí po požárních nádržích archy plné takovýchto bláznů?

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Mezi časopisy, které Ministerstvo kultury ČR vyznamenalo svou nepřízní, tedy že jim nedalo ani vorla, je časopis Univerzity Palackého v Olomouci *Bohemica Olomucensia*. Ten navazuje na sborníkovou řadu *Studia Bohemica* vycházející od roku 1975.

Podtitul vymezuje základní charakter každého svazku a ročně vychází cca čtyři čísla. První tohoto roku je věnováno uměleckému experimentu. Téměř 350 stran přináší čtyři desítky příspěvků; některé z nich by mohly „okrašlovat“ ta periodika, která MK ČR podpořilo, ale jak říkal Jan Vodňanský – „Mohl by být jejím vnukem. Ale nebyl.“

Zaujalo mě třeba: *Polistopadové prozaické pokusnictví* (Machala; konečně někdo vpustil do české literatury Ladislava Šerého), *Zakázkové vydavatelské projekty v současném literárním kontextu* (Mroczek), *Jazvové prvky v české poezii 20. století* (R. Novák), *Experiment úmyslné pravdy v díle Jakuba Demla* (Rostinský).

Ale školy mají peněz dost, jestli mají roupy na vydávání časopisů, tak ať si poslouží. Ale za své.

Tomu je třeba přitakat: Warum nicht?! Ale co je to „za své“? A co je to v tom případě „za jejich“? A co je „vaše“? A co je „naše“? Od Horní Bečvy až do Aše...

Ale pojďme dál, ať nezabloudíme.

Tak jsem se zase vydal s kooperujícími badateli na pravidelnou etnograficko-kulturnářskou výpravu na východ Slovenska s tím, že se podíváme do Mukačeva. Zkontrolovat, jak tam frčí život. Byli jsme na podobné výpravě před třemi léty, to ještě nefungoval schengenský systém, a trávili jsme na zpáteční cestě asi 7 hodin v prostoru mezi slovenskou a ukrajinskou hranicí. Ale svět se vyvíjí, takže už musí být lépe.

No, nebudu vás napínat, chrabrí obránci ukrajinské hranice nás tam nakonec nepustili, ale i tak to byl povedený výlet. Minimálně v tom, že chvíli stačí zažít buzera-

ci, kterou už jsme zapomněli, a hned si vyčítáte, že doma brbláme kvůli každé pitomosti.

Po kávě v Michalovcích, kde se shopuje stejně šíleně jako v českém dolíku, jsme s veselou myslí vyrazili na Užhorod. Už na slovenské hranici se odehrála scénka jak z Monthy Pythonů. Kolega badatel, který řídil, nechtěl pochopit, že přední kola auta musí být přesně zastavena na namalované čáře. Ani o centimetr zpět do Slovenska, ani o centimetr blíž k Ukrajině. Tohle přetahování trvalo asi deset minut, než jsme pochopili, že to není legrace, že to tak musí být. Pak nám sestra Slovenka zkontrolovala počet najetých kilometrů, kolik máme natankováno šťávy, čísla všech možných ptákovin na motoru, zavazadlové prostory a ksichty pěkně po pořadě, aby nedošlo k nějaké mejlce. A jelo se dál. Oproti minulým zkušenostem už nepobíhají na ukrajinských hranicích vojáci v námořnických tričkách se samopaly na hrudi, ale chlápci v uniformách švestek a šedého moru.

Na ukrajinské hranici jsme nejdříve museli vyplnit bumážku (viz). Nejprve jsme špatně vyplnili (nevyplnili) číslo auta, protože jsme mysleli, že to musí jen řidič. Po-

druhé jsme špatně vyplnili (nevyplnili) místo, kam jedeme, protože badatelé to nikdy neví. Potřetí jsme špatně vyplnili (nevyplnili) adresu, kam v tom místě jedeme. Začtvrté jsme špatně vyplnili (nevyplnili) druhou stranu bumážky, protože jsme se domnívali, že se má vyplňovat až při návratu. Zapáté jsme neměli notářsky ověřený doklad o tom, čím je auto, ve kterém jedeme (stačilo by to prý i ve slovenštině). Sice nás v kapse tlačila nějaká eura, kterými bychom mohli těm chrabrým ochráncům ukrajinské suverenity nafouknout rozpočet, ale nakonec jsme to vyhodnotili, že pojedeme zpátky. Tak jsme se zase otočili a zařadili do pruhu směřujícímu k slovenským budkám s emblémem EU. Za půl hodiny přišla švarná bývalá spoluobčanka a začalo to všechno nanovo. Protože, co kdybychom si nějaký kontraband předali v hraničním meziprostoru, což?!

Večer jsme se stáli s Rusňáky v malé hospodě v Kružlové kousek od Údolí smrti. Tam se naplnil ten opravdový Schengen. Když je moc svobody, tak lidi zvlíčí.

Jakub Šofar

Prosíme vystříhněte orámovanou část a přilepte ji za stranu 27.
Patří k tomuto článku!

Імміграційна картка: Immigration Card:		Імміграційна картка: Immigration Card:	
Прибуття Arrival		Вибуття Departure	
1. Прізвище Surname	<input type="text"/>	1. Прізвище Surname	<input type="text"/>
2. Ім'я Name	<input type="text"/>	2. Ім'я Name	<input type="text"/>
3. Громадянство Citizenship	<input type="text"/>	3. Громадянство Citizenship	<input type="text"/>
4. Дата народження Date of birth	<input type="text"/>	4. Дата народження Date of birth	<input type="text"/>
5. Стать Sex	<input type="text"/>	5. Стать Sex	<input type="text"/>
6. Серія, № паспорта Passport No	<input type="text"/>	6. Серія, № паспорта Passport No	<input type="text"/>
7. Тип, № візи, термін дії Visa type, visa number, validity period	<input type="text"/>	7. Тип, № візи, термін дії Visa type, visa number, validity period	<input type="text"/>
8. Діти (ім'я, рік народження) Children (name, date of birth)	<input type="text"/>	8. Діти (ім'я, рік народження) Children (name, date of birth)	<input type="text"/>
9. Мета прибуття Purpose of trip	<input type="text"/>	9. Мета прибуття Purpose of trip	<input type="text"/>
10. № транспортного засобу (рейсу) Flight (Registration Vehicle) No	<input type="text"/>	10. № транспортного засобу (рейсу) Flight (Registration Vehicle) No	<input type="text"/>
11. Назва, адреса сторони, що приймає Name and address of receiving company (person)	<input type="text"/>	11. Назва, адреса сторони, що приймає Name and address of receiving company (person)	<input type="text"/>
12. Підпис подорожника Signature of bearer	<input type="text"/>	12. Підпис подорожника Signature of bearer	<input type="text"/>

Податися з паспортом посадовій особі органів охорони державного кордону під час його перетинання та зберігати протягом усього часу перебування в Україні.
This card together with your passport should be presented to the Ukrainian border authorities while crossing the Ukrainian state border. You should keep this card for the whole period of your stay in Ukraine.

Податися з паспортом посадовій особі органів охорони державного кордону під час його перетинання та зберігати протягом усього часу перебування в Україні.
This card together with your passport should be presented to the Ukrainian border authorities while crossing the Ukrainian state border. You should keep this card for the whole period of your stay in Ukraine.

Relativita času

Mnozí klienti, kteří byli v hospici při mém prvním dni v zaměstnání, jsou dnes mrtví. Od té doby uběhly necelé tři měsíce, ale připadá mi, jako by to byly skoro tři roky. Čas v takovém zařízení je relativní, zřetelně relativní, plyne jinak pacientům a jinak zaměstnancům.

V jednom z pokojů jsem na polici mezi odloženými knihami našel Ortodoxii Gilberta K. Chestertona, klasický spis na obsahovou osobní víry spisovatele, který konvertoval ke katolickému vyznání ve svých

46 letech. Tahle knížka je nyní mojí osobní obranou, vysvětlením věcí, které mi v posledních letech uvízly v hlavě.

(16. 5. 2010)

Knižní veletrh

Druhý květnový pátek jsem se vydal na knižní veletrh a literární festival Svět knihy. Polsko se s tragédií ve Smolensku vynořilo se zvláštní naléhavostí jako opomíjené a přitom zásadní téma. Země nikoho ležící směrem, kterým obvykle nesměřujeme. Jako by bylo nepřipustné zabývat se

osudem Polska. Jako by naše vlastní problémy pohled na Polsko vlastně znemožňovaly.

Beseda Polské dějiny očima sousedů s Istvánem Kovácsem z maďarské akademie věd, profesorem Janem Křenem a historikem Vladimírem Kučerou nad Kovácsovou knihou: Piłsudski... Katyň... Solidarita..., byla z české strany zprvu poněkud nesoustředěná a sálek zaplněn hlukem od veletržních stánků. Jan Křen nakonec vcelku zajímavě vysvětloval různost dějin Polska, Čech, Slovenska a Maďarska v minulém století růzností vztahu těchto národů ke šlechtě v dobách předcházejících. Kovács hovořil o roku 1956 a dalších zlomech v totalitním období.

trati

Druhou událostí veletržního odpoledne pro mě bylo setkání s polským novinářem Bronisławem Wildsteinem, hovor nad jeho knihou Údolí nicoty vedla překladatelka Petruška Šustrová. Wildstein celkem pochopitelně zavedl řeč politiku, té se týkaly rovněž otázky přítomných návštěvníků. Záhady letecké katastrofy a její interpretace. Wildstein hovořil o jiném Polsku, než jaké nám přináší média. Také u nás jsme četli úvahy na téma, jak smrt Kaczyńského a jeho doprovodu otevírá novou kapitolu usmíření mezi Poláky a Rusy. Většinou se opíraly o skutečnost, že ruská státní televize dvakrát odvysílala Wajdův film Katyň.

Prosíme vystříhněte orámovanou část a přilepte ji za stranu 53.
Patří k článku na str. 53!

Tomáš Přidal

Kdo z nás vlastně co ví o Piłsudském, ve zmatku naší doby? A kdo cítí potřebu něco vědět o Polsku a Maďarsku? Na pražské besedě to bylo pár starších... Ve všech těch čtyřech zmíněných zemích žijeme na docela úzké hraně, mezi velkými státy. Nebylo by lepší mít k sobě blíž aspoň na rovině autorů a textů?

Druhou událostí veletržního odpoledne pro mě bylo setkání s polským novinářem Bronisławem Wildsteinem, hovor nad jeho knihou Údolí nicoty vedla překladatelka Petruška Šustrová. Wildstein celkem pochopitelně zavedl řeč politiku, té se týkaly rovněž otázky přítomných návštěvníků. Záhady letecké ka-

Když se ale člověk na ten film podívá, vidí v něm totalitní mašinerii, opilou vlastní mocí. Když se ten film vysílá v naší televizi, je to možná něco jiného, než když se vysílá v Rusku, kde je opozice celkem tvrdě potlačována, kde celkem nedávno proběhly války v Čečně a Gruzii, kde jsou média v rukou státní moci. Takové gesto nic nedokazuje, spíše budí pochyby. Zamyšlení na toto téma je nasnadě a přece jsme se ho zatím nedočkali. Wildstein nekritizoval současné Rusko. Hovořil o Polsku, nastínil představu o nepsané dohodě, které myšlenky jsou v médiích ještě dovoleny a které ne. Hovořil o koncentraci moci v konglomerátu postkomunistů a jimi ovládaných médií. O tom, jak tragédie ve Smolensku pootevřela dveře jiného Polska, Polska obyčejných lidí, o jejich nespokojenosti a nedůvěře v dosavadní prezentaci té události.

tastrofy a její interpretace. Wildstein hovořil o jiném Polsku, než jaké nám přináší média. Také u nás jsme četli úvahy na téma, jak smrt Kaczyńského a jeho doprovodu otevírá novou kapitolu usmíření mezi Poláky a Rusy. Většinou se opíraly o skutečnost, že ruská státní televize dvakrát odvysílala Wajdův film Katyň.

Když se ale člověk na ten film podívá, vidí v něm totalitní mašinerii, opilou vlastní mocí. Když se ten film vysílá v naší televizi, je to možná něco jiného, než když se vysílá v Rusku, kde je opozice celkem tvrdě potlačována, kde celkem nedávno proběhly války v Čečně a Gruzii, kde jsou média v rukou státní moci. Takové gesto nic nedokazuje, spíše budí pochyby. Zamyšlení na toto téma je nasnadě a přece jsme se ho zatím nedočkali.

Wildstein nekritizoval současné Rusko. Hovořil o Polsku, nastínil představu o nepsané dohodě, které myšlenky jsou v médiích ještě dovoleny a které ne. Hovořil o koncentraci moci v konglomerátu postkomunistů a jimi ovládaných médií. O tom, jak tragédie ve Smolensku pootevřela dveře jiného Polska, Polska obyčejných lidí, o jejich nespokojenosti a nedůvěře v dosavadní prezentaci té události.

Před besedami jsem se prošel veletržní halou, u stánku nakladatelství Atlantis jsem si koupil poznámky Miloše Doležala psané vlastně „na přelomu staletí“, knížku nazvanou České ferony. Prodavačky mi přibalily Pražskou eklogu Jiřího Kovtuna s doslovem Josefa Jedličky a Motáky nezvěstnému Karla Pecky s předmluvou Václava Černého, knížky vydané v roce 1992, respektive 1990. Snad bych ty knížky už dávno měl znát...

Pár kroků od Atlantisu byl stánek Hosta, krátké setkání s Martinem Stöhrem, poznali jsme se před lety na střední škole ve Zlíně. Přátelství narušené mojí kritičností a tím, jak mi dění okolo Hosta připadalo vždycky mátožné, malátné, jaksi jalové, ale má ten jejich měsíčník vycházející desetkrát ročně také jakousi stabilitu a trvání, nakonec si vydobyl svůj prostor na úkor těch, co nebyli tak dobří v zákulisních jednáních.

Miloš Doležal a Martin Stöhr, básníci narození v roce 1970, kdesi na periferii, daleko od Prahy. Stejně jako já a někteří další... můžeme se vídat, na dálku se ptát, zda máme něco společného, ptát se, co nám přineslo těch prvních a co těch druhých dvacet let, co nám daly nudné roky, kdy jsme prožívali samu lež, prostupovali skrze její území... Kde jsme se ocitli na své trase... za pravdou?

(16. 5. 2010)

Předpoklady a okolnosti

Poslední dobou jsem zaznamenal, mimochodem zejména na ekonomických webech, rady do života od lidí podle všeho dosti

úspěšných, ve smyslu: dělejte, co vás baví, a to ostatní přijde samo. Dokazuje to, že člověk nemusí přičinám svého úspěchu vůbec rozumět, neboť naznačeným způsobem lze celkem snadno přijít až k tomu poslednímu. Možná proto jsou daleko vážněji brány příběhy, ve kterých se hrdina proti všem předpokladům potýká s nepříznivými okolnostmi.

Život se vůbec dost podobá fotbalovému zápasu, kde za náš oblíbený celek z kabiny vybíhají ty nejlepší, vybrané předpoklady, zatímco se na druhé straně hřiště rozvíčují nepříznivé okolnosti. V podstatě je ale každý hráč našeho týmu na hřišti sám, sám nejen proti jasně označeným protihráčům, ale také proti nejrozdílnějším okolnostem na své vlastní straně, jeho spoluhráči totiž vůbec nemusí chápat, co se mu vlastně honí v hlavě, nerozumí možná ani tomu, kam a jak hodlá přehrát. Navíc také on sám musí čelit pochybnostem, které má sám o sobě, zápolí s trémou nebo s tím, že se před zápasem nesprávně nasnídal...

Všechno je sérií nepřetržitých střetů vlastních předpokladů s příznivými či nepříznivými okolnostmi a v tomto smyslu je čitelná letošní volební kampaň, ve které se nejmenovaná strana snaží některé „nepříznivé okolnosti“ vymazat ze světa. Začíná při tom u těch nejmenších, různé dávky, poplatky, důchody. Ideje přitom kamsi zmize-

ly, jsou odsunuty, zřejmě do nenávratna. Trend posledních let je trendem zjednodušování. Používáme věci fungující stále rychleji a efektivněji... Náboženství ani filosofii už nepotřebujeme, život jen komplikují... Pokud lze zjednodušit obchodní jednání přijetím pro obě strany závazných pravidel nebo mezilidské vztahy dodržováním pro-

sté lidské slušnosti, proč by se neměl zjednodušit život každého z nás odpuštěním nějakých těch obtěžujících poplatků? Úspěch je sen, obaluje pochybující duši ochrannými vrstvami iluzí.

(18. 5. 2010)

Zdeněk Mítáček

Tomáš Přidal

Patří k článku na na str. 53!
Prosíme vystříhněte orámovanou část a přilepte ji za stranu 53.

Z antikvariátních banánovek

Q
sob
ně

V této
pozoruhodné
knize je
nashromážděno
naprosto
neuvěřitelné množství
informací o Fryštáku,
ležícím v podhůří

Hostýnských vrchů. Najdete tu

podrobnou historii domů v městečku a životopisné medailony jejich obyvatel. Historie cechů a spolků je zpracovaná sakum perdum včetně kronik. Slovníček místních výrazů, pověsti a lidové zvyky, pojednání o krojích, notové zápisy písní; dokonce autor zašel do podrobností, jako jsou třeba názvy polních tratí v okolí. Oním až neuvěřitelně pracovitým a erudovaným autorem je fryš tácký rodák Ludvík Jadrníček. Kniha byla vydaná roku 1933, v roce 1947 ji neúnavný autor rozšířil o události z války.

Městečko Fryšták

Bělák Josef (1829–1897) šil pro veškeré panstvo, pro hrabata Bukovská, přílepská a holešovská, pro jejich úředníky a myslivce, měl mnoho jiných zákazníků z Holešova, Fryštáku a okolí a zaměstnával několik dělníků. Chodil vždy elegantně oblečen, byl štíhlé vysoké postavy, měl lehkou chůzi a držel se vždy rovný jako svíce. Byl vysloužilým vojákem a komandantem fryšt. veteránů (velení bylo německé). Tvář jeho zdobily silné kníry a bradka, vypadal jako „krejčí-gentleman“. Byl náruživým a dobrým střelcem a nescházel při žádné honbě v okolí. Že se mu při tom přihodilo mnoho episod, je samozřejmé. Bělák byl nerozlučným přítelem s Karasem, navzájem ale nenechali se na pokoji a svým škádlením bavili znamenitě společnost.

Doležal Valentín (1838–1889), pekař, majitel domku 40/141, byl muž vysoké postavy, pracovitý, šetrný hospodář. Oženil se r. 1862 s Veronikou, dcerou pekaře Josefa Jadrníčka, hodnou a přívětivou ženou. Manželství bylo požehnáno velmi četnou rodinou (16 dětí), která však skoro celá byla schvácena v mladistvém věku zhoubnou plicní nemocí (Oldřich zahradník, Ferdinand, Otakar, Inocenc aj.) a zůstaly jen dvě dcery, Celestýna a Fanyňka, které v letech 80/90tých sehrály se studujícími mnohý pěkný divadelní kus. Celestýna se vdala r. 1886 za hostinského Antonína Muchu ve Vizovicích.

Fiala František (1811–1895), měšťan z domu č. 21/23. Byl po roku 1848 prvním voleným starostou. Oženil se třikrát. První žena byla Veronika, roz. Hrnčířiková, druhá rozená Trlicová z Kojetína a třetí Františka, roz. Skládalová. Měl 3 dcery, Františku provdanou za rolníka Frant. Petráše z Dolní Vsi, Karolinu provd. roku 1876 za Frant. Bochořáka, měšťana v Kroměříži a Veroniku, provd. 1868 za Jana Janečka, rol. z Tiché (dostala věnem dům).

Fiala byl postavou malý, povahou klidný, rozvázný, miloval honitbu i když mnoho zvěři neublížil. Rád chodíval do společnosti pod Radúz a k Jehličkům. Zevnějšek jeho neprozrazoval však pravého Fryštačana, šatil se rád trochu po myslivecku a měl kníry, kdežto Fryštačané byli vesměs oholeni.

Fischer Eduard (1843–1899) vyučil se v Uhrách řezníkem a převzal po svém otci Hrubou hospodu, která upadala a pozbývala významu, kdežto hostinec u Jehličků vzkvétal. Pod jeho vedením se opět zdvihla, neboť byl nejen dobrým řezníkem, nýbrž i zkušeným

hospodským. Sklep měl dobrý a držel vždy zásoby vyhlášeného vína přítluckého; také mívál dobré pivo napajedelské nebo jarošovské a nově postavená lednice udržovala je vždy čerstvé. Byl bodrý, tichý muž. Oženil se s Annou Skuherskou z Břestu. Jeho žena byla pravou hospodskou, velká, silná, energická a její altový hlas otřásal celou hospodou, ba i náměstím, když přišla do ráže. Tu také všichni věděli, že tichý Eduard bude mít špatnou chuť k obědu. Když bezdětná r. 1892 zemřela, oženil se s Julií Pa-

Rybník v roce 1868

zourovou ze Žabárny (1861–1915), která taktéž bezdětná zemřela.

Fišer František (1835–1909), rolník a majitel domku č. 33/32, u kterého stávala mohutná košatá lípa, která dala majiteli jméno „Od lípy“. Jeho manželka byla Veronika, dcera Jos. Vaňhary, podsedníka ve Fryštáku. Byli to klidní pracovití lidé. Měli však jednoho syna, který se díval na svět jinými očima. František Fišerů (1867) studoval několik tříd reálky v Novém Jičíně. Když pak zůstal doma při hospodářství, sbíral v okolí cenné památky dávných časů, sbíral je s důmyslně a měl při tom štěstí. Nebyl pochopen svými rodiči, kteří mu činili překážky v jeho soukromé činnosti a znechutili mu i práci při hospodářství. Nato prodal své sbírky a omrzen vším odešel do Ameriky, kde měl poblíž Baltimore farmu. Činností na poli hospodářském získal si mezi krajany zvučného jména a jest uváděn mezi vůdci amerických Čechů. Také pokračoval ve sběratelské činnosti a poslal mi velké množství (asi 500 kusů) kamenných šípů a různých zbraní, jakých Indiáni dávných dob používali a které na svých pozemcích posbíral. Brzy na to oslepnuv, zemřel.

Jadrníček Valentin (1812–1881) byl rolníkem a tkalcem a při prvních volbách zvolen radním, cechmistrem tkalcovským a otcem chudých. Vynikal statnou postavou, byl vždy oholen a oděn krojem starých

Pošta r. 1910. Poštovník R. Schiebel.

Fryštačanů. Miloval veselou společnost a patřil do party, která se pod Radúzem scházela. Byl žertovný do poslední chvíle. Když mu, již těžce nemocnému, 11. dubna 1881 v noci syn Valentin sdělil, že právě bývalý starosta Valentin Rektořík zemřel, prohodil: „Šak on tam beze mne nic nespraví,“ a o čtyři hodiny později byl též mrtev.

Januška Mikuláš (1868–1924) venkovský mlýn přeměnil v nový a moderně zařízený mlýn válcový; obytnou budovu přestavěl v pěkný dům a volné prostory před domem a dvorem proměnil v pěstěné a úhledné zahrádky. Byl to muž velmi rozšafný, všeobec-

ně oblíbený. Velkých sympatií získal si za války, kdy nebylo mouky. Kde pozoroval nouzi, tam vypomáhal a prodával mouku nezištně za cenu v té době směšně nízkou. Když byl r. 1923 zvolen starostou, počal usilovně pracovat pro blaho občanů a zveleboní obce. Avšak chřipka sklátila v několika dnech toho muže obrovské postavy, a zemřel neočekávaně 23. srpna 1924. Poněvadž nezanechal žádného potomka, osiřel mlýn a vymřela tak rodina mlynářů Janušků, kteří tam od r. 1650 sídlili a podle kterých také potok protékající Fryštákem, dostal jméno „Januščica“.

Jehlička Leopold (1833–1914) přišel do Fryštáku r. 1859, měl obchod v domě č. 11/15 až do r. 1867 a nabyv svou neúnavnou prací za války r. 1866 značného jmění, odevzdal obchod svému švagru Valentinu Jadrníčkovi. R. 1867 vydobyl si po tuhém boji koncesi hostinskou a zřídil ve svém domě vedle „ratúza“ hostinec, druhý ve Fryštáku. Hostinec tento stal se oblíbeným dostaveníčkem inteligence fryštácké a hlavně o prázdninách býval četně navštěvován. Také salétl a kuželna v zahradě byly v oblibě. Pořádalo se tam i mnohokrát koulání o ceny.

Velkovýroba saní za války a doprava jich k dráze.

Kamenář Josef (1822–1900) z čís. 113/89 byl tkadlec, delší dobu též cechmistr; tkal na svém verštatě ještě na výměnku. O svém životě mi vykládal, jaké to bylo když ještě chodil na robotu do Lukova. Byl tovaryšem tkalcovským u Hrnčířika zv. Mezírky, otce paní Rektoříkové. Měl kromě stravy a bytu ročního platu 30–40 rýnských, spával u kamen na lávce, přikrýval se dekou. Jako tovaryš se v 19 letech oženil na chalupu čís. 114/90, která patřila jeho manželce Veronice roz. Mašlánkové. Za pět roků chalupu prodal Frant. Sklenářovi (zv. Pucířovi) za 1200 r. šajnů a koupil nynější chalupu za 5000 r. šajnů. Okolo r. 1864 byl hajným s platem „rýnského co vybral“. Asi od r. 1847 byl 8 až 10 roků také lepkařem v kostele.

Kašpárek Antonín, nadučitel obecné školy od r. 1874 do r. 1894, byl posledním nadučitelem, který převzal varhanictví. Do společnosti chodil rád a rád si pohovořil. Z Fryštáku odešel do Bystřice p. H., kde ještě dlouhá léta byl ředitelem. Na odpočinek se odstěhoval do Štýr. Hradce, později do Vídně, tam však po převratě při malé pensi v době velké drahoty bídne žil. Poněvadž měl krásný rukopis, živil se opisováním aktů. Když se to ve Fryštáku jeho žáci dověděli, zaslali mu výnos sbírky 2000 K, za což tklivým dopisem poděkoval. Zemřel tam r. 1922.

Kučera Jan, nadučitel v letech 1868 až 1874, byl pán střední velikosti s ryšavým plnovousem, obáván žáky jako velmi přísný učitel. Bil mnoho, jak chlapce tak děvčata, každé sebemenší provinění: když někdo něco neuměl, neměl úlohu nebo nedával pozor, trestal několika ranami na dlaně obou rukou, a to malou rákoskou. Bylo-li provinění větší, jako neposlušnost, uličnictví nebo zrázelství, pak byl položen na stupeň a dostal dlouhou palaškou na zadní část těla, až se svíjel a bolestí křičel. Bití zabíralo u něho vůbec větší část učební doby, obzvláště když bral celou třídu na stupeň, jednoho podle druhého. Na podnět učitele Kučery byla zřízena ve Fryštáku záložna. Na odpočinek odebral se do Napajedel, kde také zemřel.

P. Michna Kašpar, rodák frenštátský, byl ve Fryštáku farářem od roku 1873 do r. 1879. Podrážděn hrozně nadával. Lidé si také stěžovali, že hlučně zpovídá, až to po celém kostele je slyšet. Farníci vedli proto stížnost k samotnému arcibiskupovi. Odešel r. 1879 na odpočinek do Bystřice. Večer chodíval k Jehličkům do společnosti a tu jsem jako student ho poznal zase v tomto prostředí, tu byl šprýmovný, v řeči nikterak ostýchavý a býval tam rád vídět.

Bil mnoho, jak chlapce tak děvčata, každé sebemenší provinění: když někdo něco neuměl, neměl úlohu nebo nedával pozor, trestal několika ranami na dlaně obou rukou, a to malou rákoskou. Bylo-li provinění větší, jako neposlušnost, uličnictví nebo zrázelství, pak byl položen na stupeň a dostal dlouhou palaškou na zadní část těla, až se svíjel a bolestí křičel. Bití zabíralo u něho vůbec větší část učební doby, obzvláště když bral celou třídu na stupeň, jednoho podle druhého.

Mašlánův dům čís. 38/36 před r. 1885. (Dle akvarelu L. Jadrníčka).

Mikl František (1835–1905) byl jediným holičem (pulvírem) ve Fryštáku v době, kdy byli všichni mužští bez vousů. Jeho žena přinášela před 60 lety tekuté kvasnice z lokařského pivovaru a prodávala je buď za peníze nebo za jedno vejce či hrnek mouky.

Pekárek Josef, rodák z Kotvrdovic u Boskovic byl dovedný soustružník a dýmkař v té době před první světovou válkou, kdy dýmkařství bylo na výši a mělo velký odbyt do zahraničí. Tehdy zaměstnával tři dělníky a dva učně. V roce 1912 prodal svůj domek č. 17 v Dolní Vsi na Volantech a koupil ve Fryštáku na náměstí dům č. 12, tenkrát za vysokou částku K 12000. Nebylo mu však popřáno, aby rozvinul plně svůj tvůrčí talent ve svém řemesle, neboť hned na počátku války musel jít 26. července 1914 do pole a stal se nezvěstným na ruské frontě od září 1914. Nevrátil se ani po letech. Po něm zůstala manželka Anežka roz. Sadilová z Dolní Vsi č. 76, a děti: Josef (1899), nyní obchodník ve Fryštáku, Ludmila (1903), která žije v soukromí s matkou, Eduard (1905), který má za manželku Marii, roz. Jemelkovou a mají děti: Jarmilu, Zdeňku, Marilku a Libuši. Karel (1911) vystudoval na učít. a po druhé světové válce vstoupil na filosofickou fakultu university v Praze a vystudoval na doktora filosofie.

Pospíšil Karel († 1899), kovář, byl muž čilý energický, pracovitý; a jak neúnavně činný byl on sám, totéž žádal od druhých. Jako pravý fryšťačan hájil usilovně své rodiště před cizím vlivem, a proto nenáviděl přistěhovance.

Rektořík Valentin (1825–1881), první poštmistr fryšťačský a také první představený městečka, který se podepisoval jako „starosta“. Po prvé byl zvolen starostou r. 1862 a byl jím s přestávkami, způ-

(Fotografie z roku 1869.)

Jos. Belák, Fr. Karas, Leop. Jehlička, rada Jos. Schwach,
Fr. Šebík, P. Schneider, dr. Auspitz, Fr. Dudík, Fr. Horák od špitálu.

sobenými chorobou, až do r. 1897. Bydlel ve svém domě na náměstí č. 18/20. Vyučil se u svého otce Pavla tkalcovně a byl r. 1842 prohlášen za tovaryše. Zúčastnil se národnostního hnutí při vyrovnání mezi Rakouskem a Uhrami 1867, bouřili se totiž Češi, protože chtěli mít stejná práva a tutéž svobodu jako Maďari a pořádali k dosažení toho tábory lidu. Mezi svolavateli na takový tábor do Kroměříže byl jmenován také Rektořík. Byl proto zatčen a jen na přimluvu holešovského komisaře, pozdějšího okr. hejtmána Dworzaka po třídní vazbě propuštěn na svobodu.

Vzdělával se sám a odebíral tehdy velmi čtené časopisy Pokrok, Hlas národa, Kolárovy Humoristické listy aj., byl to na venkově velmi řídký případ. Oženil se s Josefou, roz. Hrnčířikovou (1822–1897), a měl dceru Františku, která se provdala za stavitele Fischera.

Šebík František (1813–1893), obecní písař, byl menší postavy, tlustý s kulatou červenou tváří, malýma modrýma, šelmovským očima, a až na malé knírky vždy pečlivě oholen. Byl dvakrát ženat, po prvé r. 1867 s Veronikou Špunarovou a měl dvě děti: syn Jan byl učitelem ve Štípně, kde mlád a svoboděn zemřel. Dcera Emilie zemřela ve stáří 18 let r. 1885. Když pak i jeho žena zemřela,

ožení se po druhé s Marií, dcerou Frant. Mikla.

Šebík byl vzdělaný, zkušený člověk, mluvil česky, německy a kromě toho uměl latinsky, neboť byl vychován v bohosloví a před svěcením na kněze si to rozmyslil. Svou latinou přivedl mnohého faráře do rozpaků, což mu dělalo velkou legraci. Byl náramně žertovný, vtipný, zábavný a rád se smál. V létě sedával na lavičce pod Radúzem a býval obklopen veselou společností. Škoda jeho humoru! Bydlel v prvním patře ratůzu a úřadoval v přízemí. Psával vždy jen husím brkovým pérem vlastní výroby. Zemřel ve vysokém stáří 80 let.

Schiebel Robert (1850–1927) byl ve Fryštáku poštmistrem od r. 1881 do r. 1914. Po cházal z Litenčic, byl malé postavy a ve službě přesný, až úzkostlivý. Po odpravení poslední pošty večer rád přicházel do Hrubé hospody nebo k Jehličkům. Byl přesný ve svém konání, jeho život plynul, může se říci, podle hodinek. Jeho paní Karolina, roz. Geliková, byla starostlivou ženou a obětavou matkou. Ti dva se doplňovali v harmonický celek, což bylo možné i tím, že si osvojila patřičnou zkoušku znalostí poštovních a telegrafie. Mohla proto podporovati svého mže také v úřadě. Aby nemusela pošta měnit stále své stanoviště, koupil r. 1906

dům čis. 11/15 a prodal jej svému nástupci v úřadě p. Ševečkovi, když odcházel na odpočinek.

Měli tři děti: Karel byl soud. radou ve Vídni, Berta je učitelkou v Holešově, kde se provdala za Richarda Kalivodu a mají syna Zdeňka. Marie se provdala za kapitána Záměstného. Když v květnu Rusové dobývali Kroměříž, zasažena byla střelou z granátu, když stála u okna, a usmrcena. Její muž rovněž v ten den tragicky zahynul.

P. Žalák Jan (1847–1903) byl ve Fryštáku kaplanem od r. 1874 do r. 1881, stal se farářem v Žeranovicích a po smrti P. Perutky farářem zase ve Fryštáku, kde zůstal až do své smrti. Byl vysoký, hezký muž a rád se bavil. Jako kaplan byl stálým hostem u Janušků ve mlýně a odvedl si také jejich Fanynku jako hospodyně. Do společnosti chodil skoro denně. Byl také vyznamenán děkanským límcem. Zemřel v den Všechny svatých r. 1903 na stupních oltáře, raněn mrtvicí byv při čtení mše sv.

Na závěr se sluší uvést medailon autorův:

Jadrníček Ludvík (1863–1954) maturoval na reálce v Novém Jičíně, v r. 1888 absolvoval akademii výtvarných umění ve Vídni. Po vykonané zkoušce pro střední školu s českou a německou vyučovací řečí přijal místo učitele kreslení v Olomouci. R. 1892 přešel na německé gymnázium v polském Bilsku, kde setrval 27 let. Soukromně vyučoval šest dětí arcivévodý Karla Štěpána malířství a estetickou výchovu. Po rozpadu monarchie se přestěhoval do Brna; zde působil na II. č. st. reálce v Křenové. Po šestileté službě odešel r. 1925 na odpočinek. R. 1939 se přestěhoval z Brna do Jevíčka, kde r. 1954 zemřel.

Připravil
Michal Šanda

Panská pouť na sv. Hostýn v srpnu r. 1905 (cestou na sv. Hostýn).

Fryštačané a jejich hosté:

1) Pí. Frant. Buriánová, 2) Pí. Marie Bakalová, 3) Dr. Viktor Jadrníček, Praha, 4) Nadučitel Ant. Bakala, 5) Soudce Ant. Trpík, 6) Pan Polednák z Tábora, 7) Pí. Trpíková, Fryšták, 8) Mikuláš Januška, mlynář, 9) Soudní rada Karel Petráš, 10) Ant. Grmela z Varšavy, legion., 11) Pan Grmela, továrník z Varšavy, 12) Maruše Polednáková z Tábora, 13) Dcera p. Grmely, 14) Viktor Grmela, Fryšták, 15) Pí. Grmelová z Varšavy, 16) Sl. Škamralová z Brna, 17) Sl. Maryčka Jadrníčková, 18) Filip Mašlán, 19) Páter Fr. Šebík, Amerika, 20) Sl. Irena Mašlánová, 21) Dcera p. Grmely z Varšavy, 22) Sl. Anna Polednáková z Tábora, 23) Páter Jan Drábek, děkan, 24) Josef Doležal, varhaník, 25) Antonín Ševčík, hostinský, 26) Učitel Rudolf Košut, 27) Břetislav Bakala, Brno, 28) Pan Mikl, učitel, 29) Ludvík Baďura, krejčí, 30) Marie Schiebllová, 31) Frant. Ostrčilík, ml., 32) Páter Jan Kubín, farář, Fryšták, 33) Karel Schiebel, 34) Marie Mašlánová, 35) Pí. R. Jansová, roz. Chudárková, 36) Pan Bakala ml., 37) Pepíček Bakalů, 38) Eduard Hrnčířík, pekař, 39) Al. Fišer, 40) Srovnal, krejčí, 41) Frant. Fišer, řezník, 42) Synovec P. J. Drábka z Vizovic, 43) Páter Rudolf Drábek, katecheta, 44) Mich. Mayer, syn učitelky Mayerové.

B á sní ci

Kateřina Bolechová

Z cyklu Dopisy víle

Kateřina Bolechová *1966 v Českých Budějovicích.

Píše poezii a krátkou prózu. V roce 1994 získala jednu z hlavních cen v literární soutěži Hořovice Václava Hraběte – kategorie próza. Publikovala v časopisech – Psí víno, Texty, Weles, Protimluv, Bagr, Salon Práva, Dotyky /Slovensko/, atd. Na internetu – Dobrá adresa, Britské listy, Obšťastník, Vítrholc, A tempo revue, Čmelák a svět, atd. Je zastoupena v almanaších např. Cestou – almanach poezie /Weles 2003/, na internetu – Antologie Vrh křídel. Od roku 2000 se věnuje kolážím. V letech 2007-2009 byla členkou redakčního kruhu časopisu pro současnou poezii Psí víno. V roce 2007 jí v edici Stůl vyšla sbírka „Rozsvícenou baterkou do pusy“ jako neprodejná příloha časopisu Psí víno. V roce 2009 jí v téže edici vyšla sbírka „Antilopa v moři k majáku daleko má“. V roce 2009 doprovodila kolážemi knihu amerického spisovatele Stephena Foehra - „Storyville“ Její básně jsou zařazeny do chystané italské antologie nových českých básníků, sestavené Petrem Králem, v překladech Antonia Parenteho

B

...neuvěřitelně rychlý had, který se vlní až komíny padají na hubu.
 Kolotoč na stacionárních kolech, hodina spinningu, jak snadno manipulovatelní.
 Matky, co odhodily kvrdlačku, škvaří špeky a v duchu zadělávají těsta na nedělní buchty,
 strejcové po zabijačkách potí krev, aby pak za rohem v hospodě u Ortů
 do sebe tekutej chleba, mléko naše vezdejší, pivní břich národa.
 Zašlapat si na jako kole, roztočit flitrovou kouli, aby zvracela světelné hvězdy.

...tramvaj číslo 11 klouzala ulicí jako dlaň po čerstvě oholené tváři, jindy tak
 chlupatá Praha vypadala jako přirození „noblesní“ prostitutky, klitoris po noční
 rozkoši, stačilo by jen škrábnout nehtem, tak byla zranitelná. V hlavě jsem sázela
 na čísla nové básně a mísila je s pachem muže před sebou...

Prosíme vystříhněte orámovanou část a přilepte ji za stranu 53.
 Patří k článku na na str. 53!

Tomáš Přidal

... každý s jinou hodnotou, devizou pochodujeme. Vojáci s plnou polní, občas je třeba zalehnout do trávy, pot stéká a strach zařezává kařata do rýhy.
Někdy to bývá, jak žrádlo z rezaté konzervy, na nohou puchýře a pochod ještě zdaleka nekončí ...

...neprůhledný závoj přes oči sídliště, dělníci rozbíjeli tlamu chodníku.
Čas hřbitovů, mrtví se smáli rýžovým zubům kartáčů, které jim klouzaly po kostech, jako by se na tom věčném ležení pod šutrem dalo něco změnit, aspoň to vydrbat, zapálit svíčku... Na hřbitovech bývá někdy živo...

... a soused ve vestibulu s dechem právě demolovaných schodů, chytám ho za ruku, snažím se zastavit jeho oči, které splašeně pobíhají po dlaždicích. Ale nelze to, jen vidím něco, co nedokážu přesně definovat, jako by mu oči měly vystřelit z důlků a začít šíleně tančit po místnosti, po tělech, co mohou dýchat, protančit se ke sklence vzduchu, království za jediné nadechnutí, království v pádu listu....

... a večer ... v trolejbuse s Ondřejem, řekl mi: „ Jo, obsluhoval Vás ten starej číšník.“
/číšníkovi je asi okolo 40 let/ a v tu chvíli jsem uviděla křídla jeho sedmnácti let.
Za jeho oknem teprve všechno.

...tramvaj číslo 11 veze mne nažraným pupkem Prahy, žena, co ptá se řidiče po jakési spořitelně, těžko artikulující, lehko pochcaná, na modrých džínách močovina, Praha tak nechutně dojemná, ach jenom takhle nedopadnout, klopím oči k černé tašce, v peněženke barevné obrázky na čas, na čas, ten na ruku, babička umřela s hodinkami na ruce a už netušila, co znamenají, všechno a nic....

Bude mi 40, a Corso napsal báseň ve čtyřiceti, komu napíšu báseň ve 40.
Holan pálil své rukopisy, vidím Tě jak stojíš nad ohněm a házíš tam své papírové děti, tak těžko rozené...

Mohly jsme se minout, nebo jen projít, líznuté vzájemným pohledem, končícím na peróně tohoto světa... „jenom ho nečiň básníkem“, napsal kdysi polský anonym, „učíš ho slepým, hluchým, atd., jenom ho nečiň básníkem“...

...únava tímto globusem. Jako když Tě zapnou do řetízkače a ten světskej zapomene a Ty se točíš okolo matky Země s pravidelností podobné menstruačnímu cyklu, cezená krev, měla by jít do básní, Popelky poezie, která šatnářkou na Tesco hajzlech.

O kůži, která dávno shnilý pomeranč a blízko starožitník, okem šejdíře, tak tohle už na nic rozumného neusmlouvám.

Holane Vladimíre, Iljič tam stále leží, balzamovaný pofiderní revolucí, od ničeho do nikam, přeskočit řády a ne ty jízdní, na rozryté pracky natáhnout prsteny z potu davů, předků sedřených k úmoru, pro něž byl dobytek přednější než jejich já, neb jim dával obživu, prsteny s puncí obchodu s masem telecích děvčátek a hošíků, kteří se ve svých snech cachtají v sladkém ubývání, s rukávky nafukovacími, které tak snadno prasknou. Když bouře, na moři každý sám...

B
á
sní
ci

Luzní

Skupina Luzní byla veřejnosti představena v roce 1999 v časopisu Neon: *někdy na počátku*

července vznikla v pražské restauraci

U Ampezonů umělecká skupina Luzní, usilující o znovunavrácení krásy, půvabu a ladnosti české literatury a českému kulturnímu životu.

Zakládajícími členy jsou Marek Stašek, Ivan Wernisch, Michal Šanda a pravděpodobně ještě někdo. Baže, ještě někdo: Miroslav Salava a Jaroslav Chobot přibyli v průběhu času.

Bilance dosavadní existence skupiny je co do počtu projektů utěšlivá. Marek Stašek založil známou Edici současné české poezie, ve které vyšly mimo jiné i básnické sbírky luzných autorů Dvacet deka ovaru, Vidět?, Hlava na stole nebo Měkké stroje. Společně se sešli v almanachu Lepě svihlí tlové. Svá výtvarná díla prezentovali na řadě skupinových výstav: v galerii Mona Lisa v Olomouci, v Divadle Oskara Nedbala v Táboře, v galerii a knihkupectví Gregorius v Českých Budějovicích a j.

Kromě toho byli zahrnuti
do projektu Slovem
i obrazem. No a rovněž
letos jsou Luzní pilní.
Staškova Edice
současné české poezie
jubilovala padesátým
titulem. Oslava se
konala 25. března
v Literární kavárně
Řetězová. Jaroslav
Chobot vydal sbírku
Modelové porno-lesy.
Miroslav Salava má na
novou knihu nakročeno
– přinášíme několik
úplně čerstvých básní
z rukopisu. Koláže Ivana
Wernische a Michala
Šandy jsou do
19. června k vidění
v Gallery ve Smečkách
v rámci výstavy
Česká koláž.

Salava Miroslav

Pozdravy z potravního řetězce

*„I přivedli soudruhové
Koně osudného
Darem noví Danaové,
Koně Trajanského.*

Vincenc Furch:
Básně, 1874

Xxx

Nebo-li v lesích... Nebolí?
Krok co do bezcestí se vrývá
Utekly oči Nespolknutelná skýva
Co zajíci zbývá když přeběhnout musí po poli?

Xxx

To se tak nějak stalo :
Nad hrůzami se srdce usmívalo
Nebylo to prvně ani naposled
Zchromlý prostě nepostojí rovně
Bídák nevyvaruje se běd
To se tak někdy v obci stává
Když mrtvému přišije se
Živá hlava

Xxx

Na travách suchých zjevilo se jíní
V listí to šustí Z řeky líní
Lesknou se v rukách rybářů
Krev krví prostě nevydru
A najednou ptactva plná zahrada...
Ožrat už neumím se jako zamlada

Xxx

Do tmy Stříbrná vichřice
Čirůvky dvojbarevné okolo silnice
Z lidí jen strach se line
Po tolika proviněních jednoduše: Vinen!
Po tolika slovech suchá zůstala mi ústa
Tajgu jsem navštívil teď čeká mne Pusta

Xxx

Ten člověk se k smrti rozesmál
 A jak tam stál v slzy se roztékal
 Pak přišli rybáři ve vysokých holínkách
 Korýši bez tváří bez prasat kolínka
 Ten člověk pak odešel vypuštěným stavidlem
 Zůstal jsem na hrázi s pevně utaženým udidlem

Xxx

Tam někde ve výškách
 Visí oběšená jeptiška
 Nedívat se – prosím – za ní
 Krev pod polibky řine se jí z dlaní

Miroslav Salava – rukopis

17.2.
 Nikdo nevěme polkáním žádá jejích
 Počte se podpal dím Tanis na závějích
 Přikrčí se švci švce vlastní ústa
 Bar ohlédnutí se podmaný škyt škyt' čistal
 x

CHUCHELSKÉ ZÁVODISTĚ K RADOSTI MU
 x

18.2.
 Kdo as o mon postam' se mluví?
 Bože mě spas! Žal m'ni' & tobě nahov
 x

19.2.
 Pláč a jsem malý
 Kde je ten čas kdy Andělé se sjemali?
 x

Xxx

Budu teď chutě chudě sdílet
Samota vzala mne na další výlet
Opakuji se jako Pater Noster
Jednou jen živou z budoucích koster

Kdo mi odpustí v tenhle i jiný čas
Kde řve mé neštěstí tahané za ocas?
Uklidím sebe... k ohni led
Kam mne to vede? Raděj nevěděť

Xxx

Srdce vzhůru! Rozplynem se?
Myslím že mne to nezajímá
A ani se na to netěším

Na potvoru proměním se
Bude to oheň věčný věčná zima?
Nerozpadnout se zaživa - to úkol nejtěžší!

Xxx

Tu přimrzá Tu taje
Nehledám za vším jinotaje
Za stolem naproti dvě lesbičky
Olizovat si budou pičičky
A vedle kdosi vaří z prázdna
Pravda vždy surová a nehorázná
Obléknu proto něco na tělo
To aby v hanbě nebylo
Kdyby teď umřít muselo

Xxx

Co vyhlížím? Bodlák za bodlák
Času ujíždím bezkrevný vlkodlak
Utopím se v Dobru Návnada
Dřina Otrok chrám svůj překládám
Život jak vztek škrcený
Polibek za úlek... ztracený

Xxx

Bahenní plyny
Bubliny viny
Jablka nepoznání
Žal smích
A všude kolem implantáty
Životy ztracených
V kostnicích lebky hnáty
Jablka svraštělá
K nepoznání

Xxx

Jsou to ti chlapi
- každý obětí domácího násilí -
Co na hrázi rybníka ryby loví

Jsou to ti chlapi
Jejichž životy z nich kloužou
Do zkrvavených kbelíků
Plných uleklých plotic a řízků...

Xxx

Stojí chudák u úpatí
Pojďme si s ním povídati
Spadl-li či se lézt chystá
Křišťálu v oku plane krystal
Bledolící krveprostý
Spletli jsme se - ptali kostry

Xxx

Ještě je brzo ještě nedopadla
Květina odlomená nedovadlá
Ještě je obzor jako naděje
Že co mne zabije hezky usměje
Ale nebudte tak vážní
Duchové řádní Andělé strážní
Klenou oblouky ze žeber doufání
Smrt na skútru bulvárem se prohání...

Xxx

Už se to schystalo
Sbaleno na cestu je
Vím je to na stálo
Vypusť koně ze stáje

Co poběží mi vstříc
Nemineme se v prostoru?
Děs s jásotem vstupují do ulic
Osedlej dávnou tu potvoru

Ne nevrátím se víš
Už vtekli běsi branou
Smrti až mne zohyzdíš
Na herku vsednou rozervanou

Xxx

Zjihle vidle visí z pupku
Tady vedle kýbl skutků
Kdo vyleje pomeje na záhon kvítí?
Strach krví proleje Ozimy žiti
Bude se potit na slunci svítit
Strom půjdu podtít Nezesvítit
Ušpiněné pouhým tupým dechem
V bolestném a snad předpravěkém
Těkání tikotu tam a opět zpět
Odpověď žádat... nechťit ji dozvědět!

Xxx

Dovolují si sundat nohu z krku
Na plný plyn vzhůru do útoku
Do vlastních řad hovna metat
Babičku zchromlou neřád přepad
Teď pod sekyrou sám se chudák válí
Babičku rovnou pochovali
Do vlastního hnízda pozvat kukačku
A pak bédovat a se vztekat
Že vše tak říkájíc - na řídkou omáčku

Xxx

Máme tolik slušnosti
Nekousat ihned do hostí
Necháme přátele nejdřív najísti
Kdo jedl dřív pak už se nezjistí

Xxx

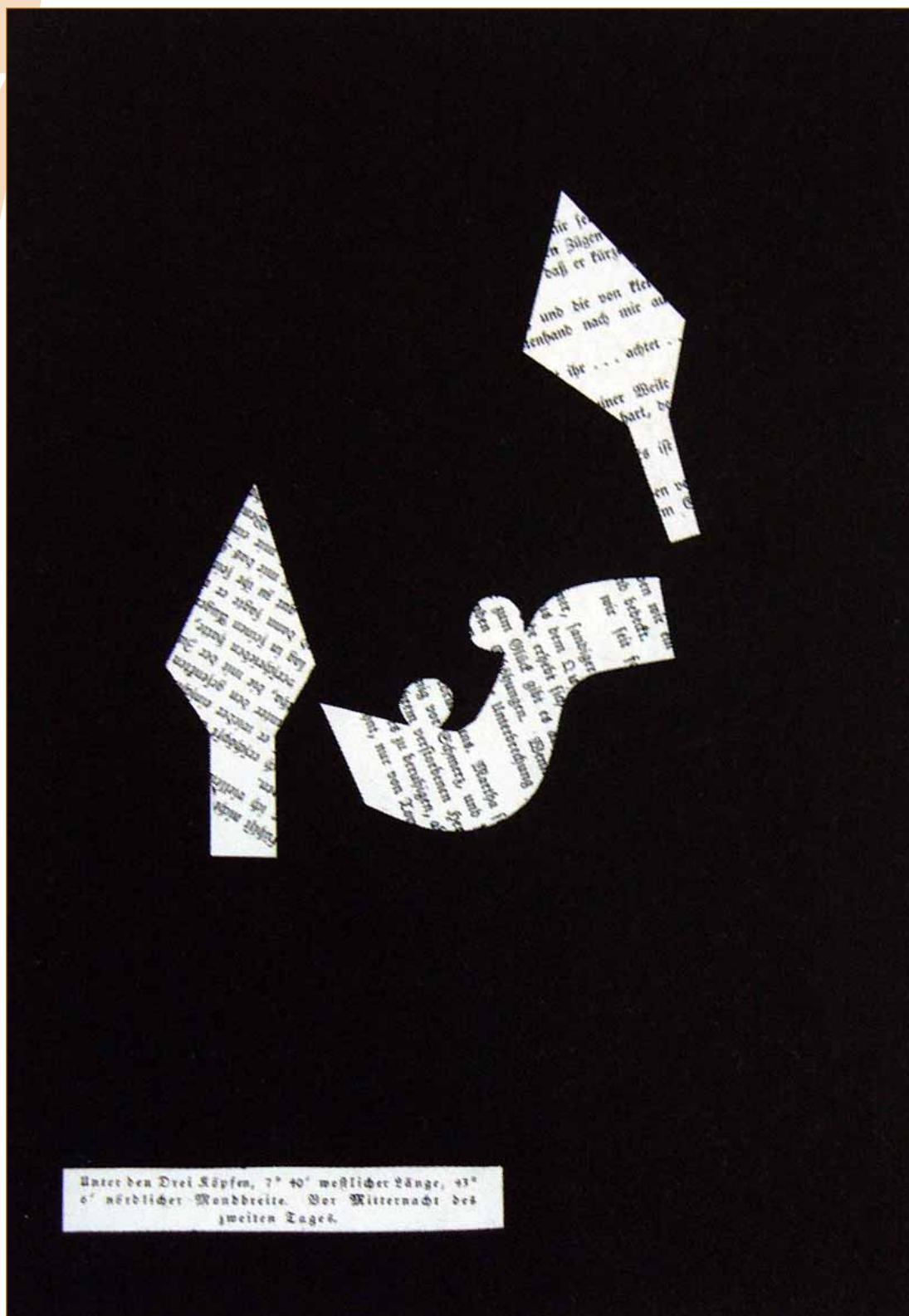
Heddo Gablerová s pistolí
Kdo v lásce dnes si to dovolí?
Kdo polkne kořalu a nahý do moře Arktického vstoupí
Takových pomálu
Ti ostatní hloupí

Xxx

Představil jsem se a usedl
Někdo se pozvracel někdo jen pobledl
Pak všichni se zvedli a odešli
Příběh se opakoval – byl jak ten předešlý:
Tak dávno už přece padly odpovědi
Teď už je ráno a mrtví mi nic nepovědí

Koláž

Ivan Vernisch

Jaroslav Chobot

Modelové porno-lesy
(pozdních faunů)

- (42) Odstavením **falza gonád** od tělesných krysaříků spojovaných **s pyralisy** v utajených **v temných pásech** měnících sám příval **stejna** (těsna) šířícího tíseň **sjetin** začleněnou **do vzklenutí** na náběžích **pornovadel...**
Přechýlením spásné vlny vibrující **do odtněje** spojeného **s kotvou jícnu** nabuzeným porno-zrnem (zvětšovaným masturbací) zavedeným **k žlázám skatů** sahajících **na Kocela** který projde **místem slehu** po nehmotném těle pěny zpornovaném **potním pnutím** pod krunýři **porno-tanků** (potních mlýnů) s **provozními znaky** gonád vtlačovaných do odtněje měnícího klenbu **mějka** na podstavách vnitřků kachen (hlezen) **s nepatrnou tolerancí** protlačenou do nástřelu...
- (43) **Spustit fauny** přes Kocela **jako nymfy** přes pygmeje **do měkkosti** navlékadel mohoucích se odtvarovat stejně jako lesní hlezno (lůno) vylepšené šedou

zónou měnící si srostlé páky k určování **živých těles** zařazených do krmiva...

Stejně jako **miniskaty** přetažené k velikánům použitým **na odtáhla** obalená pyralisy...

Na zlá zrna při náběžích zaplněných **odtvrdáním** využitým krysaříky (spojenými s **proudem tělnic**) pro vznětové zisky faunů propojených **s odtným lemem** průběžnými fazetami (fazolemi)...

Náběhovým zavlečením vstupujícím **do náboje** který protne porno-jemy jako trupy **pozdních faunů** vybavené **dutou nohou** s klenbou štítu **mezinoží** sevřeného **peckou plecnu** (kovovými **dotíraky**) měnícího lesní záměj na produkty slehů zrna...

- (44) Odpojený **od obloně**... zapojený **do Kocela** který vzklenul měkké stroje propojené **s fauny** **podstav** (slehů) neustálým **odtvrdáním** nastaveným **trupy tanků** (skatů) vzklenujících velikány aby vtáhly pyralise do nejužší **škály vznětu** (porna)...
- Jako** by se ucpal **nástin** (jícen) vyjetinou **prošlé tísně** rozdělené dotíraky měnícími mezinoží možností vše opakovat náběhovým zdivočením matoucím i proudy stejna zanožené **pod obilím** vzklenujícím **hlavy oblin** vybavené jícny táhel levo-pravých smyček těsna... S lemy přímo v porno-strojích **v ruce mějka** který běží aniž by se spojil s chůdou zahrnutou do záchrany **v odtné zóně** slehlých tělnic **s úložnými matricemi**...

- (45) Oddělovat **strojní jícen** od strojního **těla faunů** aby jícen prošel těsnem (táhlem) spojovaným **s kotvou kroku** (oblým torzem **v prošlém těle**)... S nátlaky i **bez nátlaků** v odvozeném **slehu porna** spojeného s oboj-trupy vrstvenými **do obtahu** který by se vybatolil po okrajích **živých podstav** hledajících mírné kuře s odtrženou **vnější kapsou** (v mezinoží **měkkých oblin**)...
- Jako nymfy** potních mlýnů v provizorních porno-skatech napínaných velikány do pandánu **nosných měniv**... Skrze průdch **krmných dávek** které proudí samy lesem do nástevce **porno-vznětu** aniž by se propadaly...

Stejně **jako pěna** slehů upravená pouzdry **stočen** odtínaých rukou mezna patřícího Kocelovi střeznému kotvou **chůze** (jako lesní velikány)...

- (46) Pro následné **vzněty lesa** v místech strojní nymfy skatů (oblin)...Porno-pěny **odtných délek** která by se zprůhledněla ve vláknecích a zpětném světle bez odporu **nosných fazet** s nepružnými límci z kovu spojenými **falzy gonád**...
- Jako slité **potní fáze** které s námi volně chodí po překotných utkvělostech **utvářených skrze nátisk** vyplněný **levitací** protaženou do zátvrdu (aniž by se vyčerpala)...
- Prochází tak **tlaky obměn** (vzmachů) upínaných **k tělu kachny** (krůty) trhající vlastní obal kovovými hroty peří (netknutými **štosy sjetin**) taženými **od pygmejů** mezi běžné hranostaje vybavené porno-klky **s dutou nohou** měkkých tanků **vzklenujících** lesní příval při standardním zateplení chtějíce si chránit pleceny obnažený **velikány** netknutými **mezinožím**...

- (47) Když se kachny (krůty) rozestaví aby prošly **dutou nohou** v uzavřených měrných rýhách skrze žlázy **lesní zvěře** hledající těla faunů nastrčená **stroji gonád** (pozměněných hranostaji) **skrze průvlek** slehlé tísně (mlhy) v připojeném hleznu stočen nabuzených oblicemi jako brázda **sjetých skatů** s nástavbami **na kupolích** pozměněných **krky táhel** vyrovnaných **strojem slehu** (strhu) vedeného **pyralisy**...
- Jako shluky prošlé vroucnem (pornem) které prolnou **zónou hřejna** ztrácejíce průvlek skatů (útroby) aby se tak staly fauny?
- S přeludovou **nymfou vznětu** **v modelovém porno-lese**...

*...aby prošly **dutou nymfou** (odtnou zónou) **jako shluky porno-skatů** (strojních krků) **ztrácejíce těla oblic** (hlezen) **v přeludovém slehu faunů** (tělnic) **nastrčených stroji gonád** (krky mezna) **pyralisy prošlých táhel** (kovovými krysaříky) **odtvrdlými velikány s proneseným mezinožím** (nepružnými límci z kovu)...*

Michal Šanda

DOBŘÁ
ADRESA

Koláž

P
říl
ohy

Daniel
Hradecký

NEKYIA

(Úvod do traumatiky)

*Odpočíval jsem
všude, kde jsem
překážel.*

(Wolfgang
Koeppen)

Pavlu Růžkovi

*M*ožná, že
mezi říší nutnosti
a říší svobody
zeje propast
pravděpodobnosti.

Možná, že
propast mezi JÁ a TY
nás nerozděluje v MY,
nýbrž spojuje v ON.

*P*řed úkolem číslo jedna
leží poušť
úkolu číslo nula,
úkolu dosáhnout světla,
ovšem světla na způsob slunce,
tudíž nedotknutelného,
nedosažitelného.

*J*e večer, je dobře,
udiveně hledáš na těle
své staré, čerstvé i budoucí
rány a nemůžeš je najít,
tak dobře dlouho nebylo,
je to, jako bys byl dnes večer
nezaslouženě na návštěvě
zastřešeného, zatepleného světa.

Posadíš se tedy
a budeš velmi pomalu
naslouchat starému Vokolkovi,
podle nějž
domorodí nosiči na Borneu
tvrdostí odmítali jít rychleji,
než co noha nohu mine –
– báli se, že by mohli
předběhnout svou duši.

Tomáš Přidal

Patří k článku na na str. 53!

Prosíme vystříhněte orámovanou část a přilepte ji za stranu 53.

Dobře by bylo,
jen být hodně vysoko,
ne snad rovnou létat,
létání je namáhavé,
zkus polevit a padneš.

Mnohem lépe bylo by,
jen být hodně hluboko,
ne snad rovnou v hrobě,
vždyť kdo ví,
třeba má pravdu Dante.

Nejlépe tedy by bylo
tam, kde jsi teď
po celý věčný život.

Protože jsi
vlastně omylem
uprchnul z pevnosti If,
protože už nechceš
a za trest máš; proto
není divu, že tvé ženy
přicházejí,
útrpně na tebe zírají
a žádají vysvětlení,
jak je možné,
že skýtáš tak žalostný pohled
a odmítáš rozumnou řeč
krom nejasného tvrzení,
že oči navrch hlavy
znamená
mít uši zalité voskem.

Do výčepu vstupuje v přestrojení
lékař, zajímá se,
vsouvá otázky. Podsouváme odpověď:
Pijeme, pane. Pijeme,
aby budoucnost nebyla,
aby zítra nevyšlo slunce –
a vy nám, zdá se, přinášíte
životadárnou iluzi, jež by
a – ještě jednou –
vztyčila žerď života
a táhla vzhůru
jakoukoli přijatelnou vlajku.

Každý bdělý musí
dřív či později
podstoupit nekyiu,
sestup do podsvětí,
do míst poznání, poznání,
že těžší než hříchy ze slabosti
jsou ty z pozice síly
a že opravdový hrdina bájí
bývá nezranitelný,
ale smrtelný.

Na sklonku životní pouti
od tichomořských rájů
přes očiště Indii
k tropickým peklům
ještě i v pádu se držíš
utrženého zábradlí.

Prosíme vystříhněte orámovanou část a přilepte ji za stranu 53.
Patří k článku na str. 53!

Tomáš Přidal

Nevítaná návštěva rozednění
ničí svého hostitele
jako kdysi Baťa zničil ševce.

V tvé hlavě mlčí davy –
čekají na řečníka, aby
mohly mu zařvat vstříc.

Když věc spěje ke konci,
každá horlivost je směšná,
snaha uspíšit děj zbytečná,
vždyť ve vzduchoprázdnu
všechno samospádem mříí
k zemi se stejným zrychlením.

Jen ztratit musíš sám,
ztráty za tebe nikdo neudělá.

Sedíš v sobě
jak v trójském koni
a vyčkáváš, čekáš,
až se obránci města
konečně vzmuží, osmělí se,
otevrou bránu zapečetěnou
po deset válečných let
a za vítězného pokřiku vtáhnou
koně, jež považují
za smírčí dar
od poražených,
ale bohabojných nepřátel,
do hradeb svého města.

Vyčkáš noci a pak vyjdeš z koně
(jako se vychází
z prostého faktu,
žádá-li se spolehlivé východisko
k dalšímu postupu),
zahodíš meč a proplížíš se
k bráně, v den vítězství nestřežené
a prchneš ven do pustiny,
proklínaje Odyssea
a jeho pošetilý nápad s koněm.

Pastýř je živ
z těl svých oveček,
kdyby je příliš litoval,
sešel by hladem nejen on,
ale i jeho stádo –
ponecháno bez dozoru,
zešílelo by.

Závisíme, musíme
živit svá ohniště,
nutnost není otročení a
otroctví
není horší než
smrt –
jde o dva rovnocenné způsoby,
jak zachovat mlčení.

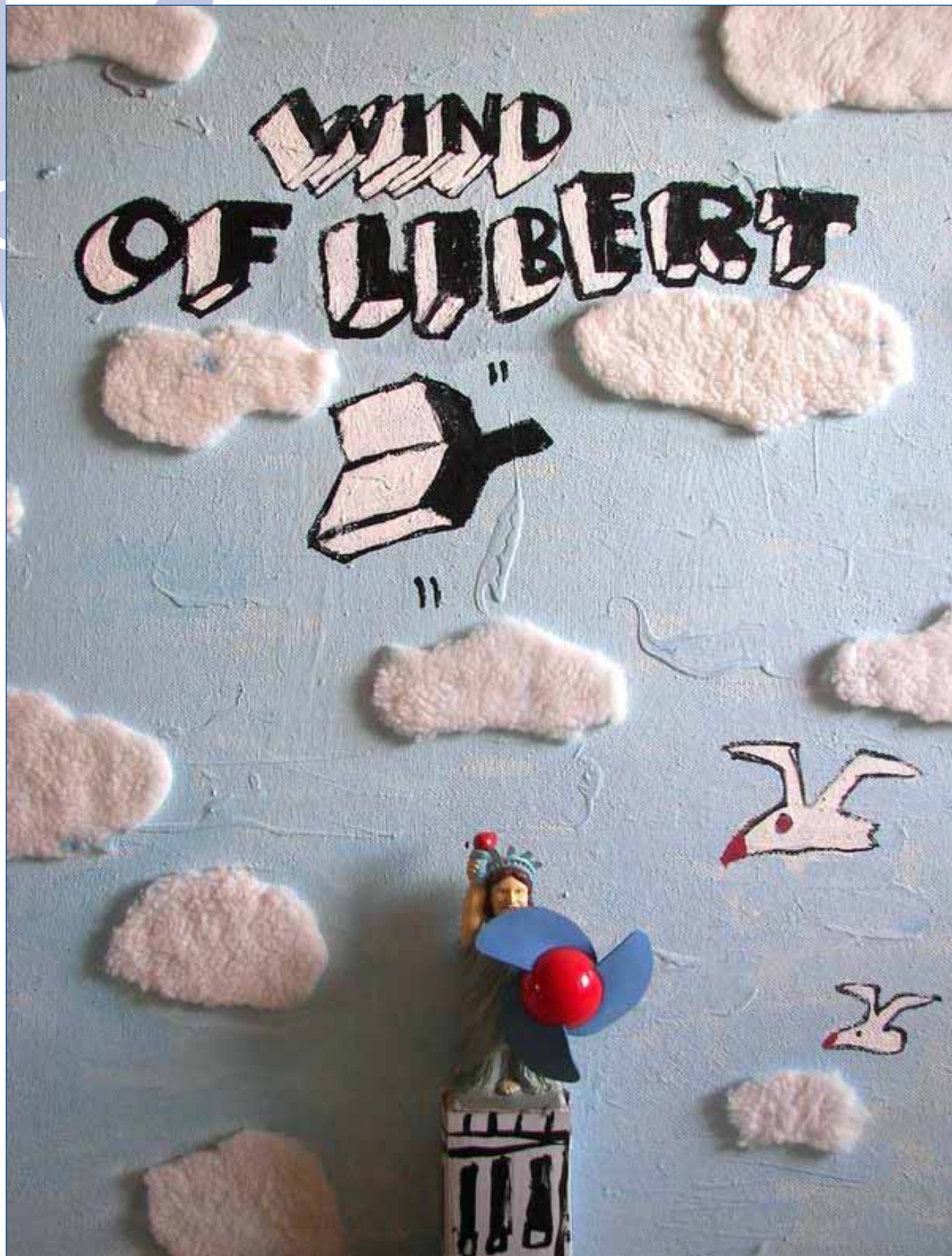
(klinika, prosinec 2009)

Tomáš Přidal

se narodil 14. 6. 1968 v Brně.
Vystudoval Pedagogickou fakultu
Masarykovy university, obory
český jazyk a výtvarná výchova.
V současnosti výtvarnou výchovu
učí na gymnáziu. Je autorem knih
Všechno má barvu mýdla (1996),
Škytavka z hlediska literární teorie
(1998), Člověk v mé vaně (2000),
Úschovna rozhovorů (2003),
Kokosová opice (2004), Hlasy
v sušence (2007). Kromě toho
doprovodil řadu dalších knih
ilustracemi, mj. Georg Sander:
A já se tu narodil, Patrik
Ouředník: O princí Čekankovi,
Michal Šanda: Kecanice,
Ivan Wernisch: Kominické lodě.

Tomas Pridal

Tomáš Přidal

V příštím čísle (vychází 1. července 2010)

rozhodně nenajdete:

Analýzu povolební situace

Novinky ze zákulisí
Magnesie Litery

Dárek pro předplatitele

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!

Prosíme vystříhněte orámovanou část a přilepte ji za stranu 53.
Patří k článku na na str. 53!

Tomáš Přidal

